

ผลการวิเคราะห์การจำแนกหมู่

บทนี้นำเสนอผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ ที่คาดว่าจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมอนามัยแม่ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ได้แก่ การฝากครรภ์ การทำคลอด และการดูแลหลังคลอด โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ (Multiple Classification Analysis หรือ MCA) ซึ่งเป็นวิธีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามหนึ่งตัวกับตัวแปรอิสระหลายตัวพร้อม ๆ กัน เพื่อศึกษาตัวแปรอิสระว่าสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ดีเพียงใด โดยแบ่งการวิเคราะห์เป็นดังนี้

3.1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

3.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมฝากครรภ์ การทำคลอด และการดูแลหลังคลอดกับปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติโดยใช้วิธีการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (correlation) ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (correlation) ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเพื่อเป็นประโยชน์ในการเลือกตัวแปรที่จะนำมาวิเคราะห์การจำแนกหมู่ และทดสอบว่าตัวแปรอิสระที่จะนำมาศึกษา มีความสัมพันธ์พหุเชิงเส้น (multicollinearity) หรือไม่ โดยพิจารณาว่าหากตัวแปรอิสระคู่ใดมีความสัมพันธ์กันสูงกว่า 0.75 ถือว่ามีความสัมพันธ์กันสูง (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2540: 433) จะไม่นำตัวแปรคู่่นั้นไปวิเคราะห์การจำแนกหมู่ ในการศึกษาครั้งนี้ มีตัวแปรอิสระที่นำมาวิเคราะห์ซึ่งเป็นทั้งตัวแปรระดับช่วง (interval scale) ตัวแปรระดับกลุ่ม (nominal scale) และตัวแปรจัดอันดับ (ordinal scale) รวมทั้งตัวแปรตาม ได้แก่ การฝากครรภ์ การทำคลอด และการดูแลหลังคลอด เป็นตัวแปรระดับกลุ่ม (nominal scale) ซึ่งตัวแปรเหล่านี้ (ยกเว้นตัวแปรระดับช่วง) ต้องนำมาดัดแปลงให้เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) โดยแบ่งแต่ละตัวแปรเป็น 2 กลุ่มรายการ มีค่าเป็น 0 กับ 1 กำหนดให้กลุ่มรายการตามสมมุติฐานมีค่าเป็น 1 และกลุ่มรายการอื่น ๆ มีค่าเป็น 0 (Reference group) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2540: 40-41) รายละเอียดตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ (correlation) มีดังนี้

1. AGEY6 คืออายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูง (จำนวนปี)
  2. TRIBE1 คือกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาจีน (ม้ง เย้า)
- กำหนดให้ 1 คือกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาจีน
0 คือชาติพันธุ์อื่น ๆ

3. TRIBE2 คือกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาริเบต - พม่า (กะเหรี่ยง มูเซอ อีเก้อ ลีซอ)
กำหนดให้ 1 คือกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาริเบต - พม่า
0 คือชาติพันธุ์อื่น ๆ
4. TRIBE3 คือกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษามอญ - เขมร (ลัวะ ถิ่น ขมุ)
กำหนดให้ 1 คือกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษามอญ - เขมร
0 คือชาติพันธุ์อื่น ๆ
5. TRIBE4 คือกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาอื่น ๆ
กำหนดให้ 1 คือกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาอื่น ๆ
0 คือชาติพันธุ์อื่น ๆ
6. READ1 คือความสามารถในการใช้ภาษาไทย
กำหนดให้ 1 คือความสามารถในการใช้ภาษาไทยระดับสูง
0 คือระดับอื่น ๆ
7. LEARN1 คือการศึกษาของสตรีไทยบนพื้นที่สูง
กำหนดให้ 1 คือได้เรียนหนังสือ
0 ไม่ได้เรียน
8. FAMIMEM คือจำนวนสมาชิกในครัวเรือน (จำนวนคน)
9. OCCUP1 คืออาชีพของสตรีไทยบนพื้นที่สูง
กำหนดให้ 1 คือนอกภาคเกษตรกรรม และว่างงาน
0 คือเกษตรกรรม
10. INCOME1 คือความเพียงพอของรายได้ครัวเรือน
กำหนดให้ 1 คือเพียงพอและเหลือเก็บ
0 คือไม่เพียงพอ
11. HTHINS1 คือสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล
กำหนดให้ 1 คือมีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล
0 คือไม่มี
12. DISTANCE คือระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุข (กิโลเมตร)
13. ANCM1 คือการฝากครรภ์
กำหนดให้ 1 คือฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์
0 คือไม่ฝากครรภ์/ฝากไม่ครบตามเกณฑ์

14. NEWATTM คือการทำคลอด

กำหนดให้ 1 คือทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/ผอ.ศูนย์บริการสาธารณสุขที่อบรมแล้ว

0 คือทำคลอดโดยบุคคลอื่น ๆ

15. PNCMOTM คือการดูแลหลังคลอด

กำหนดให้ 1 คือมีการดูแลครบตามเกณฑ์

0 คือไม่มีการดูแล/ดูแลไม่ครบตามเกณฑ์

ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (ตารางที่ 2) พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 ที่น่าสนใจ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่าง อาชีพ (OCCUPI) กับความสามารถในการใช้ภาษาไทย (READ1) มีค่าสหสัมพันธ์ .2067 หมายความว่า ผู้ที่มีอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมและว่างงานส่วนใหญ่จะมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยระดับสูง ส่วนความสัมพันธ์ระหว่าง อาชีพ (OCCUPI) กับการศึกษา (LEARN1) มีค่าสหสัมพันธ์ .1921 หมายความว่า ผู้ที่มีอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมและว่างงานส่วนใหญ่จะ ได้เรียนหนังสือ

ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 ที่น่าสนใจ ได้แก่ อายุ (AGEY6) กับการศึกษา (LEARN1) มีค่าสหสัมพันธ์ -.2532 หมายความว่า ผู้ที่มีอายุมากส่วนใหญ่จะ ไม่ได้เรียนหนังสือ และความสัมพันธ์ระหว่างอายุ (AGEY6) กับความสามารถในการใช้ภาษาไทย (READ1) มีค่าสหสัมพันธ์ -.2246 หมายความว่า ผู้ที่มีอายุมากส่วนใหญ่จะมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยระดับต่ำและไม่มีความสามารถในการใช้ภาษาไทย และตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อายุ (AGEY6) กับอาชีพ (OCCUPI) มีค่าสหสัมพันธ์ -0.09 อธิบายได้ว่า ผู้ที่มีอายุมากส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนความสัมพันธ์ระหว่าง อาชีพ (OCCUPI) กับจำนวนสมาชิกในครัวเรือน (FAMIMEM) มีค่าสหสัมพันธ์ -.0932 หมายความว่า ผู้ที่มีอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมและว่างงานส่วนใหญ่จะอยู่ในครัวเรือนที่มีสมาชิกจำนวนน้อย

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์กับการศึกษาพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาอื่น ๆ (TRIBE4) และกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษามอญ - เขมร (ลัวะ ถิ่น ขมุ) (TRIBE3) มีความสัมพันธ์กับการศึกษา (LEARN1) ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 มีค่าสหสัมพันธ์ 0.1780 และ 0.1752 ตามลำดับ อธิบายได้ว่า สตรีทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์นี้ส่วนใหญ่จะ ได้เรียนหนังสือ ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาจีน (ม้ง เย้า) (TRIBE1) และกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาริเบต - พม่า (กะเหรี่ยง มูเซอ อีโก้ ลีซอ) (TRIBE2) มีความสัมพันธ์ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และ ที่ระดับ 0.01 มีค่าสหสัมพันธ์ -.0969 และ -.1436 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าสตรีสองกลุ่มชาติพันธุ์หลังนี้ส่วนใหญ่จะ ไม่ได้เรียนหนังสือ

นอกจากนี้ยังพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการศึกษา (LEARN1) และความสามารถในการใช้ภาษาไทย (READ1) มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อกันสูงมาก (ค่าสหสัมพันธ์ 0.8862) อธิบายได้ว่า ผู้ที่ได้เรียนหนังสือส่วนใหญ่จะมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยระดับสูง เมื่อพิจารณาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการศึกษากับตัวแปรตามคือการฝากครรภ์ กับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความสามารถในการใช้ภาษาไทยกับการฝากครรภ์ พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีความแตกต่างกัน (0.3013 เปรียบเทียบกับ 0.3115) ในกรณีของความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาและความสามารถในการใช้ภาษาไทยกับการทำคลอดก็พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ของทั้งสองตัวแปรไม่มีความแตกต่างกัน (0.2312 เปรียบเทียบกับ 0.2653) เช่นเดียวกันกับ ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาและความสามารถในการใช้ภาษาไทยกับการดูแลหลังคลอดก็พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองตัวแปรไม่มีความแตกต่างกัน (0.1426 เปรียบเทียบกับ 0.1741) ดังนั้นวิจัยจึงเลือกตัวแปรการศึกษามาวิเคราะห์การจำแนกพหุแทนตัวแปรความสามารถในการใช้ภาษาไทย ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำผลการศึกษาคำกำหนดพฤติกรรมอนามัยแม่ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงในครั้งนี ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายและวางแผนดำเนินงานการพัฒนาสุขภาพอนามัยด้านอนามัยแม่และเด็กของประชากรไทยบนพื้นที่สูงต่อไป และเหตุผลอีกประการหนึ่งคือ เป็นการลดการซ้ำซ้อนของตัวแปร ด้วยเหตุผลที่ว่า ผู้ที่ได้เรียนหนังสือก็คือผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยระดับสูงนั่นเอง

ดังนั้นในการวิเคราะห์การจำแนกพหุครั้งนี้ จึงเหลือตัวแปรอิสระที่จะมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม จำนวน 8 ตัว ได้แก่ อายุ (AGEY6) ชาติพันธุ์ (TRIBE) การศึกษา (LEARN1) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (FAMIMEM) อาชีพ (OCCUPI) ความเพียงพอของรายได้ครัวเรือน (INCOME1) สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล (HTHINS1) และระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุข (DISTANCE)

ตารางที่ 2 สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ศึกษา การฝากครรภ์ การทำคลอด การดูแลหลังคลอดของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1.AGEY6	-														
2.TRIBE1	.0413	-													
3.TRIBE2	-.0778	-.5959**	-												
4.TRIBE3	.0718	-.1964**	-.4105**	-											
5.TRIBE4	-.0053	-.1822**	-.3808 **	-.1255**	-										
6.READ1	-.2246**	-.0642	-.1448**	.1414**	.1728**	-									
7.LEARN1	-.2532**	-.0969*	-.1436**	.1752**	.1780**	.8862**	-								
8.FAMIMEM	.0149	.3906**	-.1609**	-.1108**	-.1519**	-.0627	-.0586	-							
9.OCCUP1	-.0900*	-.1343**	-.0586	-.0281	.3076**	.2067**	.1921**	-.0932*	-						
10.INCOME1	-.0685	-.0330	.0418	-.1119**	.0949 **	.0631	.0714	-.0058	.0613	-					
11.HTHINS1	-.0077	.0217	.0365	.0150	.0139	-.0577	-.0535	.0072	.0202	.0460	-				
12.DISTANCE	-.0016	-.1774**	.2362**	-.0865*	-.0483	-.1258**	-.1111**	-.1047*	-.0209	-.0955*	-.0143	-			
13.ANCM1	-.1134**	.0249	-.1989**	.1456**	.1351**	.3115**	.3013**	.0088	-.2851**	.0411	-.0433	-.2032**	-		
14.NEWATTM	-.2036**	.0109	.0964*	-.0254	.1688**	.2653**	.2312**	.0103	-.2365**	.0434	-.0321	-.1220**	.3719**	-	
15.PNCMOTM	-.0379	.0088	-.1163**	.1314**	.0377	.1741**	.1426**	.0563	-.1318**	.0434	.0256	-.1885**	.3962**	.2914**	-

* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\leq .05$

** ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\leq .01$

3.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ การทำคลอด และการดูแลหลังคลอด ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การจำแนกพหุ (MCA)

ดังกล่าวแล้วข้างต้นว่า ตัวแปรอิสระที่นำเข้ามาในการศึกษานี้มีทั้งตัวแปรระดับกลุ่ม (nominal scale) ตัวแปรจัดอันดับ (ordinal scale) และตัวแปรระดับช่วง (interval scale) จึงต้องแปลงตัวแปรทั้งหมดนี้ให้เป็นตัวแปรระดับกลุ่ม ส่วนตัวแปรตามที่น่ามาศึกษามี 3 ตัว คือ การฝากครรภ์ การทำคลอด และการดูแลหลังคลอด ซึ่งเป็นตัวแปรระดับกลุ่ม (nominal scale) ได้แปลงให้เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) มีค่าเป็น 1 และ 0 (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2540 ก: 58-66; 2540 ข: 433-444) ในส่วนนี้ได้แบ่งการวิเคราะห์การจำแนกพหุเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การจำแนกพหุ (MCA)

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านประชากร ตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติต่อพฤติกรรมการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง มีตัวแปรอิสระทั้งหมด 8 ตัว คือ

1. ตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ อายุ ชาติพันธุ์ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน
2. ตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การศึกษา อาชีพ และความเพียงพอของรายได้ครัวเรือน

3. ตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ ได้แก่ สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล และระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุข

โดยมีสมการที่ควบคุมตัวแปรอิสระดังนี้

สมการปรับ 1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านประชากร

สมการปรับ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

สมการปรับ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

สมการปรับ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านประชากร และปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

สมการปรับ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านประชากร และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

สมการปรับ 6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

สมการปรับ 7 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

ผลการศึกษามีดังนี้ (ตารางที่ 3)

ตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านประชากร

1. อายุ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูงในระดับ 2 ตัวแปร ก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 1 ในสมการปรับ 1 ในตารางที่ 3) พบว่าสตรีที่มีอายุน้อยกว่า มีสัดส่วนของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์สูงกว่าสตรีที่อายุมากกว่า กล่าวคือสตรีที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีสัดส่วนของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์สูงที่สุด (ร้อยละ 57) รองลงมาเป็นสตรีที่มีอายุ 25–29 ปี และสตรีที่มีอายุ 20–24 ปี ซึ่งมีสัดส่วนของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 50 และ ร้อยละ 48 ตามลำดับ) ส่วนสตรีที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ต่ำที่สุด (ร้อยละ 41) ผลการศึกษาดังกล่าวเป็นไป

ตารางที่ 3 อัตราร้อยละของสตรีไทยบนพื้นที่สูงที่มีการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ จำแนกตามปัจจัย
ด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ
โดยวิธีการวิเคราะห์การจำแนกพหุ (MCA)

ตัวแปรอิสระ	จำนวน ตัวอย่าง	ไม่ปรับ	ค่าที่ปรับตัวแปรอิสระ							
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	
อัตราร้อยละเฉลี่ยรวม = 48	571									
ปัจจัยด้านประชากร										
1. อายุ										
ต่ำกว่า 20 ปี	94	57	57		52	56		52		
20-24 ปี	170	48	49		47	50		48		
25-29 ปี	162	50	50		50	49		49		
30 ปีขึ้นไป	145	41	39		44	40		44		
eta / beta		.10	.12		.06	.11		.05		
ระดับนัยสำคัญ		-	*		-	-		-		
2. ชาติพันธุ์										
กลุ่มภาษาจีน (ม้ง เข่า)	129	51	52		57	50		55		
กลุ่มภาษา ธิเบต-พม่า (กะเหรี่ยง มูเซอ อีเก้อ ลีซอ)	311	38	38		40	40		42		
กลุ่มภาษามอญ-เขมร (ลาวะ ถิ่น ขมุ)	70	66	67		64	62		61		
กลุ่มภาษาอื่น ๆ	61	69	68		51	68		52		
eta / beta		.24	.24		.19	.20		.15		
ระดับนัยสำคัญ		**	**		**	**		**		
3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน										
2-4 คน	143	55	53		52	54		53		
5-7 คน	265	44	45		45	45		45		
8 คนขึ้นไป	163	48	49		49	47		48		
eta / beta		.08	.06		.06	.07		.06		
ระดับนัยสำคัญ		-	-		-	-		-		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	จำนวน ตัวอย่าง	ไม่ ปรับ	ค่าที่ปรับตัวแปรอิสระ						
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
<u>ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม</u>									
4. การศึกษา									
ได้เรียนหนังสือ	210	67		64		61		62	59
ไม่ได้เรียนหนังสือ	361	37		39		40		40	41
eta / beta		.29		.24		.20		.21	.17
ระดับนัยสำคัญ		**		**		**		**	**
5. อาชีพ									
เกษตรกรรวม	459	41		42		42		42	42
นอกภาคเกษตรกร	54	87		83		84		83	83
ว่างงาน	58	66		60		60		61	60
eta / beta		.29		.25		.26		.25	.25
ระดับนัยสำคัญ		**		**		**		**	**
6. ความเพียงพอของรายได้ครัวเรือน									
เพียงพอและเหลือเก็บ	317	50		49		50		48	49
ไม่เพียงพอ	254	45		47		46		48	47
eta / beta		.05		.02		.04		.00	.02
ระดับนัยสำคัญ		-		-		-		-	-

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	จำนวน ตัวอย่าง	ไม่ ปรับ	ค่าที่ปรับตัวแปรอิสระ						
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
<u>ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ</u>									
7. สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล									
มีสวัสดิการ	298	57			56		55	54	53
ไม่มีสวัสดิการ	273	38			39		40	41	42
eta / beta		.19			.17		.15	.13	.11
ระดับนัยสำคัญ		**			**		**	**	**
8. ระยะทางจากครัวเรือนถึง									
สถานบริการสาธารณสุข									
0-2 กิโลเมตร	264	56			55		54	55	53
3-5 กิโลเมตร	103	50			49		49	49	49
6 กิโลเมตรขึ้นไป	204	36			38		39	39	41
eta / beta		.18			.16		.13	.14	.11
ระดับนัยสำคัญ		**			**		**	**	*
R ²			.07	.14	.06	.18	.12	.18	.21
ระดับนัยสำคัญ F			**	**	**	**	**	**	**

* หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ F ที่ระดับ 0.05

** หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ F ที่ระดับ 0.01

- หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

eta หมายถึง ค่าสถิติที่ระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ

beta หมายถึง ค่าสถิติที่ระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ
เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นแล้ว

ตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้เพียงบางส่วน แต่ความสัมพันธ์นี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสตรีไทยบนพื้นที่สูงยังเคร่งครัดในความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมแบบเก่าที่ได้รับการถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ทำให้อายุมีผลเพียงเล็กน้อยต่อการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (สมการปรับ 1) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์เพิ่มขึ้นเล็กน้อย (ค่า c_1 เท่ากับ 0.10 เปรียบเทียบกับค่า β เท่ากับ 0.12) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยประชากร มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากรร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 4) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลง (ค่า β เท่ากับ 0.06) แสดงว่า ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อและความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในขณะที่เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากรและตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 5) พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเกือบจะไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร (ค่า β เท่ากับ 0.11) แสดงว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติเกือบจะไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูง โดยที่ตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูงมากกว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ และตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากร

เมื่อปรับอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้เพียงบางส่วน และระดับความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูงลดลง (ค่า β เท่ากับ 0.05) แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวรวมกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และแม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูงจะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ก็อาจกล่าวได้ว่าอายุมีผลต่อการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

2. ชาติพันธุ์

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงในระดับ 2 ตัวแปร ก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 2 ในสคมภ์ไม่ปรับ ตารางที่ 3) พบว่าสตรีชาติพันธุ์กลุ่มภาษาอื่น ๆ มีสัดส่วนการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์สูงสุด (ร้อยละ 69) รองลงมาคือสตรีกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษามอญ - เขมร (ลัวะ ถิ่น ขมุ) มีสัดส่วนของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ไม่แตกต่างกับกลุ่มแรกมากนักคือ ร้อยละ 66 ลำดับถัดมาเป็นสตรีกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาจีน ได้แก่ เผ่าม้ง เย้า (ร้อยละ 51) สำหรับสตรีชาติพันธุ์ที่พูดภาษาธิเบต - พม่า (กะเหรี่ยง มูเซอ อีเก้อ ลีซอ) มีสัดส่วนของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ต่ำที่สุด (ร้อยละ 38) ซึ่งสัดส่วนการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงแม้จะไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าชาติพันธุ์มีผลต่อการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

การที่สตรีกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษามอญ-เขมร ได้แก่ เผ่า ลัวะ ถิ่น และขมุ มีสัดส่วนการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์สูงกว่าสตรีชาติพันธุ์ที่พูดภาษาจีน และสตรีชาติพันธุ์ที่พูดภาษาธิเบต - พม่า อาจเนื่องจาก ข้อเท็จจริงที่ว่าแม้ประชากรทั้ง 3 เผ่า ลัวะ ถิ่น และขมุ จะนับถือผีเหมือนกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ และมีความเชื่อว่าการเจ็บป่วยเกิดจากการกระทำของผี (นิพัทธเวช สืบแสง, 2538: 56; ภูเบศ วิโรทัย, 2538: 69-70; นุศิษฎ์ จินดาศรี, 2538: 166) แต่ก็ได้มีการรับเอาวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามาในชีวิตประจำวัน เช่น เผ่าขมุ มีลักษณะส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว ครัวเรือนมีขนาดเล็ก ประกอบอาชีพด้วยการเกษตรแบบยังชีพและอาชีพนอกภาคเกษตร จึงมีความต้องการแรงงานในครัวเรือนน้อย หนุ่มสาวชาวขมุจึงนิยมออกไปประกอบอาชีพในเมืองกันเป็นส่วนใหญ่ทำให้แต่งงานช้าลง ประกอบกับชาวขมุมีความพร้อมในการออกไปใช้ชีวิตในสังคมภายนอก กล่าวคือ เด็กชาวขมุเมื่อเกิดมาจะได้รับการฝึกหัดให้พูดภาษาของเผ่าและภาษาไทยไปพร้อมกัน ชาวขมุจึงมีความสามารถใ้ภาษาไทยได้ในระดับหนึ่ง (นิพัทธเวช สืบแสง, 2536: 8-31) จะทำให้มีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับด้านสุขภาพ รวมทั้งมีโอกาสรับวัฒนธรรมจากคนไทยพื้นราบ และการแต่งงานช้าลงทำให้สตรีมีโอกาสที่จะตั้งครรภ์เมื่ออายุมากขึ้น ทำให้มีความพร้อมในการตั้งครรภ์และสนใจดูแลสุขภาพตนเองมากขึ้น สำหรับเผ่า ลัวะ จะมีความสัมพันธ์กับเผ่าขมุที่อยู่ในกลุ่มภาษาเดียวกันมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับเผ่าขมุ มีการแลกเปลี่ยนสิ่งของกันมากกว่าซื้อขาย และเป็นในลักษณะพึ่งพาอาศัยกันตามความจำเป็น (ชลธิรา สัตยวิวัฒนา, 2530: 62) ทำให้การดำเนินชีวิตคล้ายคลึงกัน และเผ่า ถิ่นก็คือชาวลัวะ นั่นเอง ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับเผ่าขมุดังที่กล่าวมาแล้วเช่นกัน รวมทั้งในปัจจุบันได้มีการผสมกลมกลืนกับชาวไทยรับเอาระเบียบวิถีชีวิตของชาวไทยไปรวมกัน (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, กรมประชาสงเคราะห์, กองสงเคราะห์ชาวเขา, 2538: 32) จึงทำให้กลุ่ม

ชาติพันธุ์นี้มีสตรีที่ฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ในสัดส่วนสูงกว่า สตรีทั้ง 2 กลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

สำหรับสตรีกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาจีน ได้แก่ เผ่าม้ง เย้า ฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ร้อยละ 51 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเป้าหมายการพัฒนาสภาวะสุขภาพด้านอนามัยแม่และเด็กมาก อาจเนื่องจาก สตรีในกลุ่มนี้ยังเคร่งครัดในความเชื่อแบบเก่า ซึ่งทั้งสองเผ่านับถือผีเช่นกัน โดยชาวม้งเชื่อว่าการตั้งครรภ์เกิดจากผีพ่อแม่ให้มาเกิด (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ, 2518ข: 19) สตรีเผ่าม้งจะปิดบังบุคคลอื่นและเจ้าหน้าที่โดยการเอาผ้ารัดหน้าท้องทำให้ไม่รู้ว่าจะตั้งครรภ์ (ทวิรัตน์ ศรีสุนันทา, 2541: 68) ส่วนสตรีเผ่าเย้าก็จะทำงานในไร่ตามปกติทำให้ไม่เห็นความสำคัญของการฝากครรภ์ (จินตนา บ้านแก่ง, พานี ยงใจยุทธ และ สุนทราวดี เรียรพิเชษฐ์, 2524: 93) นอกจากนี้ยังมีการรักษาพยาบาลตามจารีตประเพณีโดยการเลี้ยงผี และนิยมใช้สมุนไพรอาบน้ำก่อนคลอดบุตร (มงคล จันทร์บำรุง, 2538: 131) อาจทำให้ไม่เห็นความจำเป็นของการฝากครรภ์ ทำให้มีสัดส่วนการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์

สำหรับชาติพันธุ์กลุ่มที่ใช้ภาษาธิเบต-พม่า (กะเหรี่ยง มูเซอ อีโก้ ลีซอ) มีสัดส่วนสตรีฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ต่ำที่สุด (ร้อยละ 38.0) และถือว่าอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเป้าหมายการพัฒนาสภาวะสุขภาพด้านอนามัยแม่และเด็กมากเช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากทั้ง 4 เผ่า นับถือผีและมีความเชื่อผิด ๆ เช่น ชาวลีซอเชื่อว่าการตั้งครรภ์เป็นเรื่องธรรมชาติเมื่อครบกำหนดจะคลอดเอง จึงไม่มีการปฏิบัติตัวเป็นพิเศษ และเชื่อว่าการให้คนอื่นเห็นท้องโตขึ้นในระหว่างตั้งครรภ์ทำให้ผีคิด จึงไม่นิยมไปฝากครรภ์ (วันดี หน่อคำศักดิ์, 2535: 11) เช่นเดียวกับเผ่ามูเซอจะมีวิธีการรักษาการเจ็บป่วยโดยการเช่นไหวผี จึงไม่มีการดูแลเอาใจใส่สตรีตั้งครรภ์ สตรียังคงดำเนินชีวิตตามปกติ (กรมประชาสงเคราะห์, กองสงเคราะห์ชาวเขา, 2525: 28) ในส่วนของเผ่าอีโก้มีความเชื่อว่าผีเป็นผู้ปกป้องครรภ์ ถ้าให้บุคคลภายนอกจับต้องครรภ์ ผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้านจะไม่คุ้มครองทารกในครรภ์ อาจทำให้พิการหรือตายได้ หรืออาจนำความวิบัติมาสู่หมู่บ้าน และสตรีตั้งครรภ์สามารถทำงานหนักได้ตามปกติ จึงไม่ไปฝากครรภ์กับเจ้าหน้าที่ (จินตนา บ้านแก่ง, พานี ยงใจยุทธ และ สุนทราวดี เรียรพิเชษฐ์, 2524: 92; สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ, 2518จ: 28) สำหรับชาวกะเหรี่ยงก็มีความเชื่อว่าการเจ็บป่วยเกิดเนื่องจากผีโกรธและทำร้ายเอา สตรีตั้งครรภ์เป็นเรื่องธรรมชาติจึงไม่ได้ไปฝากครรภ์ (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ, 2518ก: 35; สมพงษ์ ชิวสันต์, 2530: 82-105) นอกจากนี้วัฒนธรรมการแต่งกายของสตรีกะเหรี่ยงก็จะช่วยอำพรางการตั้งครรภ์ เช่น สตรีชาวกะเหรี่ยงสะกอจะไม่ยอมให้คนอื่นทราบว่าการตั้งครรภ์โดยสวมเสื้อตัวใหญ่ทำให้บุคคลอื่นและเจ้าหน้าที่ไม่ทราบว่าการตั้งครรภ์ (ทวิรัตน์ ศรีสุนันทา, 2541: 68) จากความเชื่อของแต่ละชาติพันธุ์ดังกล่าวข้างต้น อาจทำให้สตรีไม่เห็นความสำคัญของการฝากครรภ์ ทำให้มีสัดส่วนการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (สมการปรับ 1) พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ไม่แตกต่าง จากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร โดยระดับความสัมพันธ์ยังเท่าเดิม (ค่า η เท่ากับค่า β คือ 0.24) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ ปัจจัยด้านประชากรไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับชาติพันธุ์ของสตรี ไทยบนพื้นที่สูง และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากรและตัวแปรอิสระ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 4) และควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัย ด้านประชากรร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 5) พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง แยกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปรเล็กน้อย แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลง (ค่า β เท่ากับ 0.19 และ 0.20) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า ตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมและตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการ ปฏิบัติต่างก็มีผลต่อและความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับชาติพันธุ์ของสตรีไทย บนพื้นที่สูงมากกว่าตัวแปรอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากร โดยที่ตัวแปรภายใต้ปัจจัยเศรษฐกิจและ สังคมมีผลมากกว่าตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติเล็กน้อย

เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวแล้ว (สมการปรับ 7) พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง เปลี่ยนแปลงไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปรเล็กน้อย กล่าวคือ สตรีกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษา มอญ - เขมร (ลัวะ ถิ่น ขมุ) มีสัดส่วนของฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์สูงสุด (ร้อยละ 61) รองลงมา ได้แก่ สตรีที่พูดภาษาจีน (ม้ง เย้า) (ร้อยละ 55) ลำดับถัดมาเป็นสตรีชาติพันธุ์กลุ่มภาษาอื่น ๆ (ร้อยละ 52) สำหรับชาติพันธุ์กลุ่มที่ใช้ภาษาธิเบต-พม่า (กะเหรี่ยง มูเซอ อีก็้อ ลีซอ) ยังคงมีสัดส่วนสตรี ฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ต่ำที่สุด (ร้อยละ 42.0) แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงอย่างมาก (ค่า β เท่ากับ 0.15) แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวรวมกันมีผลอย่างมากต่อความสัมพันธ์ ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง อย่างไรก็ตามเมื่อควบคุม อิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวแล้วพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ กับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 จึงสรุปได้ว่าชาติพันธุ์เป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรี ไทยบนพื้นที่สูง

3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับจำนวนสมาชิกใน ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในระดับ 2 ตัวแปร ก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ

(ตัวแปรที่ 3 ในสคมภ์ไม่ปรับ ตารางที่ 3) พบว่าสตรีที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิก 2-4 คน มีสัดส่วนของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์สูงสุด (ร้อยละ 55) รองลงมาได้แก่สตรีที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิก 8 คน ขึ้นไป (ร้อยละ 48) ส่วนสตรีที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิก 5-7 คน มีสัดส่วนของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ต่ำที่สุด (ร้อยละ 44) ผลการศึกษานี้เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้เพียงบางส่วน และความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะสตรีเหล่านี้ต้องปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของแต่ละชาติพันธุ์ หรืออาจเป็นได้ที่ว่า การให้ความสำคัญกับสุขภาพอนามัยของตนเองขึ้นอยู่กับตัวของสตรีเองมากกว่าขึ้นกับคนรอบข้าง จึงทำให้จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีผลเพียงบางส่วนต่อการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (สมการปรับ 1) เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากรร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 4) เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากรร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 5) และเมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงเล็กน้อยเกือบเท่ากันทุกสมการ (ค่า eta เท่ากับ 0.08 ค่า beta อยู่ในระดับ 0.06 และ 0.07) และความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สรุปได้ว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีผลเพียงบางส่วนต่อการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ และตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากร ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ รวมทั้งตัวแปรอิสระทุกตัวรวมกันมีผลเพียงเล็กน้อยต่อความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

ตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

4. การศึกษา

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับการศึกษาของสตรีไทยบนพื้นที่สูงในระดับ 2 ตัวแปรก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 4 ในสคมภ์ไม่ปรับ ตารางที่ 3) พบว่าสตรีที่ได้เรียนหนังสือมีสัดส่วนของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์สูงกว่าสตรีที่ไม่ได้เรียนหนังสือมาก (ร้อยละ 67 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 37) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการศึกษาในระบบโรงเรียนมีส่วนหนึ่งทำให้สตรีมีโอกาสดูแลสุขภาพอนามัยเกี่ยวกับด้านสุขภาพอนามัย ช่วยให้สตรีกลุ่มนี้มีความรู้ เกิดความเข้าใจได้ง่ายและเร็วกว่าคนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ความรู้ที่ได้รับจะเป็น

พื้นฐานความเข้าใจในการป้องกันสุขภาพของตนเอง เป็นประสบการณ์ เมื่อสตรีตั้งครรภ์ ความรู้ที่เคยได้รับจะกระตุ้นให้เกิดความคิดและส่งผลถึงการปฏิบัติทำให้เอาใจใส่สุขภาพ จึงทำให้สตรีที่ได้เรียนหนังสือมีส่วนของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์สูงกว่าสตรีที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ผลการศึกษานี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 2) และควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (สมการปรับ 4) และควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 6) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับการศึกษาของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลง (ค่า eta เท่ากับ 0.29 ค่า beta เท่ากับ 0.24, 0.20 และ 0.21 ตามลำดับ) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับการศึกษาของสตรี โดยตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากรและตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคมีผลต่อความสัมพันธ์ดังกล่าวมากกว่าเล็กน้อย

เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับการศึกษาของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร กล่าวคือ สตรีที่ได้เรียนหนังสือมีส่วนการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์สูงกว่าสตรีที่ไม่ได้เรียนหนังสือ (ร้อยละ 59 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 41) และถึงแม้ว่าระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวจะลดลงค่อนข้างมาก (ค่า beta เท่ากับ 0.17) แต่ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวรวมกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับการศึกษาของสตรีไทยบนพื้นที่สูงอย่างมาก ผลการศึกษานี้สรุปได้ว่า การศึกษาเป็นตัวแปรกำหนดความแตกต่างของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5. อาชีพ

ในส่วน of ความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับอาชีพของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในระดับ 2 ตัวแปร ก่อนควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 5 ในสมการปรับ 3) พบว่าสตรีที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมมีส่วนของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์สูงสุด (ร้อยละ 87) รองลงมาเป็นกลุ่มสตรีที่ว่างงาน (ร้อยละ 66) ส่วนสตรีที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีส่วนของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ต่ำที่สุด (ร้อยละ 41) ผลการศึกษานี้เป็นไป

ตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อาจเป็นเพราะสตรีที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่จะมีการศึกษาน้อย และมีโอกาสน้อยที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย จึงไม่เห็นความสำคัญของการดูแลสุขภาพ ความเอาใจใส่ในการป้องกันสุขภาพจึงมีน้อยตามไปด้วย อีกทั้งอาชีพนี้มักมีรายได้น้อย เนื่องจากมีรายได้จากผลผลิต ซึ่งขึ้นอยู่กับธรรมชาติจะอำนวยให้เท่านั้น และขึ้นอยู่กับฤดูกาลไม่ได้มีรายได้ตลอดทั้งปี สตรีจึงมีความจำเป็นต้องทำการเกษตรช่วยแบ่งเบาภาระของครัวเรือน เพื่อเร่งผลผลิตให้ทันตามฤดูกาล ทำให้ไม่มีเวลาและไม่สะดวกที่จะไปฝากครรภ์ ส่งผลให้สตรีกลุ่มอาชีพเกษตรกรรมมีสัดส่วนของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ต่ำกว่าสตรีที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมและสตรีที่ว่างงาน

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 2) และควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (สมการปรับ 4) รวมทั้งควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 6) และควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับอาชีพของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงเกือบเท่ากันทั้ง 4 สมการ (ค่า eta เท่ากับ 0.29 ค่า beta เท่ากับ 0.25, 0.26, 0.25 และ 0.25 ตามลำดับ) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ และตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว รวมกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับอาชีพของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเพียงเล็กน้อย การที่พบว่าแม้จะควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวแล้ว ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับอาชีพของสตรีไทยบนพื้นที่สูงยังคงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงสรุปได้ว่าอาชีพเป็นตัวแปรที่สำคัญที่กำหนดความแตกต่างของพฤติกรรมการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

6. ความเพียงพอของรายได้ของครัวเรือน

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในระดับ 2 ตัวแปรก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 6 ในสมการที่ไม่ปรับ ตารางที่ 3) พบว่าสตรีที่อยู่ในครัวเรือนที่มีรายได้เพียงพอและเหลือเก็บ มีสัดส่วนของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์สูงกว่าสตรีที่อยู่ในครัวเรือนที่มีรายได้ไม่เพียงพอ (ร้อยละ 50 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 45) ผลการศึกษานี้เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแม้ว่ารายได้เป็นปัจจัยที่อำนวยให้สตรีได้รับ

บริการด้านสุขภาพอนามัยในการป้องกันโรคได้ดีก็ตาม แต่การมีรายได้เพียงพอและเหลือเก็บแสดงถึงการประกอบอาชีพหรือการจัดการรายได้ของสมาชิกในครัวเรือน เพื่อให้เพียงพอกับความจำเป็นในการใช้จ่ายในครัวเรือน จึงอาจเป็นไปได้ที่สตรีที่อยู่ในครัวเรือนกลุ่มนี้ ให้ความสำคัญในการหารายได้ช่วยจุนเจือในครัวเรือนมากกว่า ทำให้ส่วนหนึ่งไม่มีเวลา หรือมีโอกาสดูแลสุขภาพของตนเอง และเหตุผลอีกประการหนึ่งคือ อาจเป็นไปได้ที่สตรียึดถือการปฏิบัติตามประเพณีและความเชื่อแบบเก่า ๆ ที่ได้รับถ่ายทอดมาแต่บรรพบุรุษอย่างเคร่งครัด ทำให้ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้งัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 2) และควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้งัยด้านเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้งัยด้านประชากร (สมการปรับ 4) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงเล็กน้อย (ค่า eta เท่ากับ 0.05 ค่า beta เท่ากับ 0.02 และ 0.04 ตามลำดับ) และความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้งัยด้านเศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเพียงเล็กน้อย ในขณะที่ตัวแปรอิสระภายใต้งัยด้านประชากรเกือบจะไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้งัยด้านเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้งัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 6) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงแตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร กล่าวคือ สตรีที่อยู่ในครัวเรือนที่มีรายได้เพียงพอและเหลือเก็บ มีสัดส่วนของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์เท่ากับสตรีที่อยู่ในครัวเรือนที่มีรายได้ไม่เพียงพอ (ร้อยละ 48 เท่ากัน) และไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูง (ค่า beta เท่ากับ 0) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อธิบายได้ว่าตัวแปรอิสระภายใต้งัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงมากกว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้งัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และตัวแปรอิสระภายใต้งัยด้านประชากร

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่พบว่าสตรีที่อยู่ในครัวเรือนที่มีรายได้เพียงพอและเหลือเก็บมีสัดส่วนของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์สูงกว่าสตรีที่อยู่ในครัวเรือนที่มีรายได้ไม่เพียงพอเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 49 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 47) และระดับความสัมพันธ์ดังกล่าว

ลดลงเล็กน้อย (ค่า β เท่ากับ 0.02) แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวรวมกันมีผลเล็กน้อยต่อความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูง สรุปได้ว่าความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนมีผลเล็กน้อยต่อการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

ตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

7. สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในระดับ 2 ตัวแปรก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 7 ในสคมกไม่ปรับ ตารางที่ 3) พบว่าสตรีที่มีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลมีส่วนของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์สูงกว่าสตรีที่ไม่มีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล (ร้อยละ 57 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 38) ผลการศึกษาดังกล่าวเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อาจเป็นเพราะสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลเป็นปัจจัยหนึ่งที่กระตุ้นให้สตรีไปรับบริการฝากครรภ์โดยไม่ต้องกังวลกับค่าใช้จ่ายในการไปรับบริการ เพราะค่าใช้จ่ายในการรับบริการ ผู้รับประกันสุขภาพจะเป็นผู้รับผิดชอบตามเงื่อนไขของการประกันสุขภาพแต่ละประเภทและเหตุผลอีกประการหนึ่งคือ สถานบริการสาธารณสุขส่วนใหญ่จะจัดช่องบริการสำหรับผู้ที่ไม่มีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล โดยแยกจากบุคคลทั่วไปทำให้ผู้ที่ไม่มีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลได้รับความสะดวกและรวดเร็วในการรับบริการ จึงทำให้สตรีที่มีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ในสัดส่วนที่สูงกว่าสตรีที่ไม่มีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล ซึ่งมีภาระต้องจ่ายค่าบริการเองเมื่อไปใช้บริการฝากครรภ์

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 3) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงเล็กน้อย (ค่า η เท่ากับ 0.19 ค่า β เท่ากับ 0.17) แสดงว่าตัวแปรอิสระอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (ในที่นี้คือระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุข) มีผลเล็กน้อยต่อความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (สมการปรับ 5) และควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 6) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล ไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ลดลง (ค่า β เท่ากับ 0.15 และ 0.13

ความล้มดับ) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร และตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ ต่างก็มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลของสตรีไทยบนพื้นที่สูง โดยที่ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมมีผลมากกว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร และตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลง (ค่า beta เท่ากับ 0.11) และยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการศึกษาที่พบนี้แสดงว่า ตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวรวมกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และสรุปได้ว่า สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

8. ระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุข

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในระดับ 2 ตัวแปรก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 8 ในสมการที่ไม่ปรับ ตารางที่ 3) พบว่าสตรีที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีระยะทางถึงสถานบริการสาธารณสุขใกล้กว่ามีสัดส่วนของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์สูงกว่าสตรีที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีระยะทางถึงสถานบริการสาธารณสุขไกลกว่า กล่าวคือ สตรีที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขไม่เกิน 2 กิโลเมตรมีสัดส่วนของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์สูงสุด (ร้อยละ 56) รองลงมาคือสตรีที่อาศัยอยู่ห่างจากสถานบริการสาธารณสุข เป็นระยะทาง 3-5 กิโลเมตร (ร้อยละ 50) ส่วนสตรีที่อาศัยอยู่ห่างจากสถานบริการสาธารณสุข เป็นระยะทาง 6 กิโลเมตรขึ้นไปมีสัดส่วนของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ต่ำที่สุด (ร้อยละ 36) ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อาจเป็นเพราะสตรีที่อาศัยอยู่ใกล้สถานบริการสาธารณสุขมีความสะดวกในการเดินทางมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ไกลกว่า จึงทำให้ระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขมีผลต่อพฤติกรรมการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 3) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับระยะทางจากครัวเรือนถึง

สถานบริการสาธารณสุขของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงเล็กน้อย (ค่า α เท่ากับ 0.18 ค่า β เท่ากับ 0.16) และความสัมพันธ์นี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์และระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และเมื่อควบคุมกับตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (สมการปรับ 5) และควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 6) พบว่าระดับความสัมพันธ์ลดต่ำลงไปอีก (ค่า β เท่ากับ 0.13 และ 0.14 ตามลำดับ) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านประชากรมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขของสตรีไทยบนพื้นที่สูงมากกว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมเล็กน้อย

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงค่อนข้างมาก (ค่า β เท่ากับ 0.11) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวรวมกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขของสตรีไทยบนพื้นที่สูงอย่างมาก อย่างไรก็ตาม การที่พบว่าแม้จะควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ แล้วก็ยังคงพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์กับระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขของสตรีไทยบนพื้นที่สูงยังคงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทำให้สรุปได้ว่าระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขเป็นตัวแปรสำคัญตัวหนึ่งที่กำหนดความแตกต่างของการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์การจำแนกพหุ (MCA) จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (ได้แก่ อายุ ชาติพันธุ์ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน) สามารถอธิบายการผันแปรของพฤติกรรมการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงได้ร้อยละ 7 (R^2 เท่ากับ 0.07 ของสมการปรับ 1) ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (ได้แก่ การศึกษา อาชีพ และความเพียงพอของรายได้ครัวเรือน) สามารถอธิบายการผันแปรของพฤติกรรมการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงได้ร้อยละ 14 (R^2 เท่ากับ 0.14 ของสมการปรับ 2) ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (ได้แก่ สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล และระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุข) สามารถอธิบายการผันแปรของพฤติกรรม

ฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงได้ร้อยละ 6 (R^2 เท่ากับ 0.06 ของสมการปรับ 3) และตัวแปรอิสระทุกตัวรวมกันสามารถอธิบายการผันแปรของพฤติกรรมการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงได้ร้อยละ 21 (R^2 เท่ากับ 0.21 ของสมการปรับ 7) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มปัจจัยหลักทั้ง 3 ด้าน พบว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม สามารถอธิบายการผันแปรของพฤติกรรมการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงได้สูงที่สุด รองลงมาคือปัจจัยด้านประชากร และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติตามลำดับ

และเมื่อพิจารณาในแต่ละตัวแปรทั้งหมดที่นำเข้ามาวิเคราะห์ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ คือ ชาติพันธุ์ (ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร) การศึกษา และอาชีพ (ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม) และสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล (ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ) สำหรับตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุข (ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ) และตัวแปรที่มีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้และความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความเพียงพอของรายได้ครัวเรือน (ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม) ส่วนตัวแปรที่มีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้เพียงบางส่วน และความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน (ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร)

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ โดยวิธีการวิเคราะห์การจำแนกพหุ (MCA)

ส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรที่คาดว่าจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วของสตรีไทยบนพื้นที่สูง มีตัวแปรอิสระ 8 ตัว คือ

1. ตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ อายุ ชาติพันธุ์ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน
2. ตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การศึกษา อาชีพ และความเพียงพอของรายได้ครัวเรือน
3. ตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ ได้แก่ สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล และระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุข

โดยมีสมการที่ควบคุมตัวแปรอิสระดังนี้

สมการปรับ 1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผุ้ดูแลครรภ์โบราณที่อบรมแล้วของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านประชากร

สมการปรับ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผุ้ดูแลครรภ์โบราณที่อบรมแล้วของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

สมการปรับ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผุ้ดูแลครรภ์โบราณที่อบรมแล้วของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

สมการปรับ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผุ้ดูแลครรภ์โบราณที่อบรมแล้วของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านประชากร และ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

สมการปรับ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผุ้ดูแลครรภ์โบราณที่อบรมแล้วของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านประชากร และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

สมการปรับ 6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผุ้ดูแลครรภ์โบราณที่อบรมแล้วของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

สมการปรับ 7 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผุ้ดูแลครรภ์โบราณที่อบรมแล้วของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

ผลการศึกษามีดังนี้ (ตารางที่ 4)

ตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านประชากร

1. อายุ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผุ้ดูแลครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในระดับ 2 ตัวแปร ก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 1 ในสมการไม่ปรับ ตารางที่ 4) พบว่าสตรีที่มีอายุน้อยกว่ามีสัดส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผุ้ดูแลครรภ์โบราณที่อบรมแล้วสูงกว่าสตรีที่อายุมากกว่า กล่าวคือ สตรีที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีสัดส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผุ้ดูแลครรภ์โบราณที่อบรมแล้วสูงที่สุด (ร้อยละ 75) รองลงมาเป็นสตรีที่มีอายุ 20-24 ปี และกลุ่มสตรีที่มีอายุ 25-29 ปี ซึ่งมีสัดส่วนเท่ากัน (ร้อยละ 64) ส่วนสตรีที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผุ้ดูแลครรภ์โบราณที่อบรมแล้วต่ำที่สุด (ร้อยละ 49) จะเห็นได้ว่า

ตารางที่ 4 อัตราร้อยละของสตรีไทยบนพื้นที่สูงที่ทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์
โบราณที่อบรมแล้ว จำแนกตามปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม
และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ โดยวิธีการวิเคราะห์การจำแนกพหุ (MCA)

ตัวแปรอิสระ	จำนวน ตัวอย่าง	ไม่ปรับ	ค่าที่ปรับตัวแปรอิสระ						
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
อัตราร้อยละเฉลี่ยรวม = 62	571								
ปัจจัยด้านประชากร									
1. อายุ									
ต่ำกว่า 20 ปี	94	75	74			71	72		69
20-24 ปี	170	64	65			63	66		65
25-29 ปี	162	64	64			64	63		63
30 ปีขึ้นไป	145	49	49			52	50		52
eta / beta		.18	.17			.13	.16		.12
ระดับนัยสำคัญ		**	**			*	**		*
2.ชาติพันธุ์									
กลุ่มภาษาจีน (ม้ง เข่า)	129	64	66			69	63		66
กลุ่มภาษา ธิเบต-พม่า (กะเหรี่ยง มูเซอ อีเก้อ ลีซอ)	311	57	56			58	59		59
กลุ่มภาษามอญ-เขมร (ลัวะ ถิ่น ขมุ)	70	57	59			57	55		54
กลุ่มภาษาอื่น ๆ	61	87	86			74	86		75
eta / beta		.19	.19			.13	.18		.12
ระดับนัยสำคัญ		**	**			*	**		*
3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน									
2-4 คน	143	72	70			69	72		71
5-7 คน	265	56	57			58	58		58
8 คนขึ้นไป	163	62	62			63	61		61
eta / beta		.13	.10			.10	.12		.11
ระดับนัยสำคัญ		**	*			*	*		*

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	จำนวน ตัวอย่าง	ไม่ ปรับ	ค่าที่ปรับตัวแปรอิสระ						
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม									
4. การศึกษา									
ได้เรียนหนังสือ	210	76		73		71		71	68
ไม่ได้เรียนหนังสือ	361	54		55		57		57	58
eta / beta		.22		.18		.14		.14	.10
ระดับนัยสำคัญ		**		**		**		**	*
5. อาชีพ									
เกษตรกร	459	56		57		58		57	58
นอกภาคเกษตรกรรม	54	91		88		86		88	85
ว่างงาน	58	80		76		72		77	73
eta / beta		.24		.21		.18		.21	.17
ระดับนัยสำคัญ		**		**		**		**	**
6. ความเพียงพอของรายได้ครัวเรือน									
เพียงพอและเหลือเก็บ	317	65		64		64		63	63
ไม่เพียงพอ	254	59		60		60		61	61
eta / beta		.06		.04		.03		.03	.02
ระดับนัยสำคัญ		-		-		-		-	-

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	จำนวน ตัวอย่าง	ไม่ ปรับ	ค่าที่ปรับตัวแปรอิสระ						
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ									
7. สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล									
มีสวัสดิการ	298	71			70		71	69	70
ไม่มีสวัสดิการ	273	52			53		52	55	54
cta / beta		.19			.17		.19	.14	.16
ระดับนัยสำคัญ		**			**		**	**	**
8. ระยะทางจากครัวเรือนถึง									
สถานบริการสาธารณสุข									
0-2 กิโลเมตร	264	66			65		65	64	64
3-5 กิโลเมตร	103	77			77		75	76	75
6 กิโลเมตรขึ้นไป	204	50			51		52	52	53
cta / beta		.20			.19		17	.17	.16
ระดับนัยสำคัญ		**			**		**	**	**
R ²			.08	.09	.07	.13	.15	.15	.19
ระดับนัยสำคัญ F			**	**	**	**	**	**	**

* หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ F ที่ระดับ 0.05

** หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ F ที่ระดับ 0.01

- หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

cta หมายถึง ค่าสถิติที่ระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ

beta หมายถึง ค่าสถิติที่ระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ
เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นแล้ว

ความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้เพียงบางส่วน แต่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสตรีที่อายุน้อยมีโอกาสพบปะติดต่อกับคนไทยพื้นราบ และรับเอาวัฒนธรรมสมัยใหม่ จากคนไทยพื้นราบ และยอมรับวิทยาการแพทย์สมัยใหม่ได้ดีกว่าสตรีที่มีอายุมากกว่า ทำให้สตรีที่อายุน้อยกว่ามีพฤติกรรมการทำคลอดดีกว่าสตรีอายุมากกว่า ซึ่งสตรีกลุ่มหลังอาจจะยึดถือประเพณีปฏิบัติแบบดั้งเดิมตามที่ได้รับถ่ายทอดมาแต่บรรพบุรุษ

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (สมการปรับ 1) พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว กับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูงและระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวเกือบจะไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร (ค่า η เท่ากับ 0.18 เปรียบเทียบกับค่า β เท่ากับ 0.17) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากรเกือบจะไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในขณะที่เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากรร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 4) พบว่าแม้ว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับอายุแทบจะไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงค่อนข้างมาก (ค่า β เท่ากับ 0.13) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากรร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 5) พบว่าทิศทางและระดับความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงเล็กน้อย (ค่า β เท่ากับ 0.16) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อและความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูงมากกว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ และตัวแปรตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากร

เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ สตรีที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีสัดส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วสูงที่สุด (ร้อยละ 69) รองลงมาเป็นสตรีที่มีอายุ 20-24 ปี (ร้อยละ 65) ติดตามมาด้วยสตรีที่มีอายุ 25-29 ปี (ร้อยละ 63)

ส่วนสตรีที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่وبرมแล้วต่ำที่สุด (ร้อยละ 52) และแม้จะพบว่าระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปรค่อนข้างมาก (ค่า beta เท่ากับ 0.12) แต่ก็ยังเป็นความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงอาจสรุปได้ว่าอายุเป็นตัวแปรที่มีกำหนดความแตกต่างของพฤติกรรมการทำคลอดของสตรีไทยบนพื้นที่สูงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ชาติพันธุ์

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่وبرมแล้วกับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในระดับ 2 ตัวแปร ก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 2 สดมภ์ไม่ปรับ ตารางที่ 4) พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ สตรีชาติพันธุ์กลุ่มภาษาอื่น ๆ มีสัดส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่وبرมแล้วสูงที่สุด (ร้อยละ 87) รองลงมาคือสตรีกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาจีน (ม้ง เย้า) (ร้อยละ 64) ซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่ยังอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายการพัฒนาสภาวะสุขภาพด้านอนามัยแม่และเด็ก อาจเนื่องจากสตรีในกลุ่มชาติพันธุ์นี้ (ม้ง เย้า) ยังมีความเชื่อแบบเก่าเกี่ยวกับการคลอดบุตร และทั้งสองเผ่าพันธุ์ถือผี โดยชาวม้งเชื่อว่า การตั้งครรภ์เกิดจากผีพ่อแม่ให้มาเกิด การคลอดบุตรควรจะเป็นไปโดยธรรมชาติ (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ, 2518: 19) สำหรับสตรีเผ่าเย้ามีความเชื่อว่า เมื่อตั้งครรภ์ได้ 2-3 เดือนให้ฆ่าหมูและไก่เพื่อให้คลอดง่าย การคลอดจะคลอดในบ้าน เชื่อว่าการคลอดโดยเฉพาะอย่างยิ่งการคลอดผิดปกติเป็นสิ่งน่าอาย ควรปกปิดไม่ให้บุคคลภายนอกรู้ และนิยมให้บิดาฝ่ายสามีเป็นผู้ทำคลอด รองลงมาเป็นบิดามารดาฝ่ายภรรยา หมอผี ญาติ และสามี ตามลำดับโดยใช้ไม้ไผ่ตัดสายสะดือ นอกจากนี้ ยังมีการรักษาพยาบาลตามจารีตประเพณีโดยการเลี้ยงผี และนิยมใช้สมุนไพรอาบน้ำก่อนคลอดบุตร และหลังคลอดบุตร (จินตนา บ้านแก่ง, พานี ยงใจยุทธ และ สุนทราวดี เรียรพิเชษฐ์, 2524: 88-96; ชลิดา เกษประดิษฐ์, 2536:100; มงคล จันทร์บำรุง, 2538: 131) ด้วยความเชื่อเหล่านี้ อาจทำให้สตรีกลุ่มนี้ไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่وبرมแล้ว ทำให้สัดส่วนการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่وبرมแล้วซึ่งรวมไปถึงการฝากครรภ์ก็อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์

สำหรับกลุ่มสตรีที่มีสัดส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่وبرมแล้วเป็นอันดับถัดมา ได้แก่ สตรีกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษามอญ - เขมร (ลัวะ ถิ่น ขมุ) และชาติพันธุ์ที่พูดภาษา ธิเบต - พม่า (กะเหรี่ยง มูเซอ อีก็้อ ลีซอ) ซึ่งสัดส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่وبرมแล้วเท่ากัน และอยู่ในอันดับต่ำที่สุด (ร้อยละ 57) และถือได้ว่าอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเป้าหมายการพัฒนาสภาวะสุขภาพด้านอนามัยแม่และเด็กมากเช่นกัน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสตรีทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์มีความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อ พฤติกรรมการทำคลอด ดังเช่นกลุ่มสตรีที่พูดภาษามอญ-เขมร ได้แก่เผ่า ลัวะ ถิ่น และขมุ ซึ่ง ประชากรทั้ง 3 เผ่า นับถือผีเหมือนกัน มีความเชื่อว่าการเจ็บป่วยเกิดจากการกระทำของผี (นิพัทธเวช สืบแสง, 2538: 56; ภูเบศ วิโรทัย, 2538: 69-70; นุศิษฎ์ จินดาศรี, 2538:166) และยังมีความเชื่อผิด ๆ เกี่ยวกับการคลอดบุตร แม้ว่าชาวขมุส่วนหนึ่งมีการย้ายถิ่นฐานและนิยมไปรับจ้างเผ่าอื่น ๆ รวมทั้งกับ คนไทยพื้นราบอยู่เสมอ (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, กรมประชาสงเคราะห์, กอง สงเคราะห์ชาวเขา, 2538: 34; นิพัทธเวช สืบแสง, 2536: 8-31) ทำให้มีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับด้านสุขภาพ รวมทั้งมีโอกาสรับวัฒนธรรมเกี่ยวกับการคลอดบุตรจากคนไทยพื้นราบ ก็ตาม แต่ชาวขมูยังมีความเชื่อว่า การให้หมอลดาใช้คาถาอาคม สำหรับสตรีตั้งครรภ์จะทำให้คลอด บุตรง่าย และทารกที่เกิดมาจะมีผีพ้อเกิดแม่เกิดเป็นผู้ทำหน้าที่ปกป้องเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์ รวมทั้งเป็นผู้ส่งทารกให้มาเกิด (นิพัทธเวช สืบแสง, 2536: 12, 20) สำหรับเผ่า ลัวะ จะทำคลอดโดยหมอผีและคน เฒ่าคนแก่ (หมอดำแย) ของหมู่บ้าน เนื่องจากมีความกลัวว่าผีจะมาเอาทารกไป จึงมีการร่ายคาถาเป็น ภาษาลัวะ โดยหมอผีประจำหมู่บ้านซึ่งเป็นผู้ชายเพื่อขอให้ผีไม่มารบกวนและทำให้คลอดง่าย รวมทั้ง การทำขวัญให้ทารกแรกเกิดด้วย (ชลธิรา สัตยวิวัฒนา, 2530: 81-83) เผ่าถิ่นก็คือ ชาวลัวะ แม้ปัจจุบัน ได้มีการผสมกลมกลืนกับชาวไทยรับเอาระเบียบวิถีชีวิตของชาวไทยไปรวมกัน แต่จะมีการแลกเปลี่ยน วัฒนธรรมกับเผ่าขมุดังที่กล่าวมาแล้ว (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, กรมประชาสงเคราะห์, กองสงเคราะห์ชาวเขา, 2538: 32) จึงมีโอกาสรับเอาวัฒนธรรมการคลอดบุตรจากเผ่าขมุซึ่งอยู่ในกลุ่ม ภาษาเดียวกัน จากการยึดถือความเชื่อเกี่ยวกับการคลอดบุตรดังกล่าว อาจทำให้สตรีกลุ่มชาติพันธุ์นี้ ไม่ให้ความสำคัญของการป้องกันมิให้ตนเองและทารกในครรภ์เกิดอันตรายจากการคลอดบุตร ทำให้ สักส่วนการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วอยู่ในระดับที่ต่ำกว่า เกณฑ์

ในส่วน of ชาติพันธุ์กลุ่มที่ใช้ภาษาธิเบต-พม่า (กะเหรี่ยง มูเซอ อีก็้อ ลีซอ) ซึ่งมี สักส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วต่ำที่สุดนั้น อาจ เป็นเพราะ สตรีกลุ่มนี้ยังเคร่งครัดกับขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อแบบเก่าที่ ได้รับถ่ายทอดมาแต่ดั้งเดิม โดยที่ทั้ง 4 เผ่า นับถือผีและมีความเชื่อของตนเองเกี่ยวกับการคลอดบุตร ดังเช่น ชาวลีซอเชื่อว่าการคลอดเป็นนิมิตรที่ดีในบ้าน การนอนคลอดจะทำให้คลอดง่าย มีแรงเบ่ง ต้องทำคลอดโดยผู้หญิงอาวุโสในหมู่บ้านที่มีประสบการณ์ในการคลอดเท่านั้น และทำกันเองในบ้าน สตรีจะไม่ทำคลอดกับหมอดำแย การคลอดยากหรือระยะเวลาในการคลอดนานนั้นเชื่อว่าเกิดจากการ กระทำของผีต้องทำพิธีเข้าทรงวิญญาณเพื่อถามว่าเด็กตายหรือยัง เป็นลูกของผีหรือของคนจะได้ช่วย เหลือต่อไป หลังคลอด 2 วัน จะมีพิธีรับขวัญเด็กและเช่นดวงวิญญาณบรรพบุรุษหรือผีเรือนและผี ประจำหมู่บ้าน เพื่อให้คุ้มครองปกป้องรักษาทารกที่เกิดใหม่ (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการ ปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ, 2518: 18-19; วันดี หน่อคำศักดิ์, 2535:11) ส่วนเผ่าอีก็้อ มีความเชื่อว่า

การคลอดเป็นการทนทุกข์ทรมานและเสี่ยงชีวิต จึงไม่ชอบการคลอดบุตร และไม่มีหมอดำแยช่วยทำคลอด แต่จะนิยมให้สตรีที่มีอาวุโสและสามีช่วยทำคลอด หรือให้บิดาฝ่ายสามี บิดามารดาฝ่ายภรรยา หมอผี และญาติช่วยทำคลอด เมื่อเด็กคลอดแล้ว สตรีที่ช่วยทำคลอดจะเรียกขวัญให้เด็ก โดยเอาค้ายผูกข้อมือมัดขวัญ หรือเอาเขี้ยวเสื่อผูกคอเด็กเพื่อป้องกันผีร้าย (สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ, 2518จ: 28; จินตนา บ้านแก่ง, พานี ยงใจยุทธ และสุนทราวดี เรียรพิเชษฐ์, 2524: 88-91) สำหรับสตรีชาวมูเซอ จะคลอดในบ้านโดยมีสตรีในหมู่บ้านคอยให้ความช่วยเหลือ (สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ, 2518ค: 29) นอกจากนี้ ชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่จะคลอดบุตรที่บ้าน และทำคลอดโดยหมอดำแยพื้นบ้าน โดยใช้ไม้ไผ่หรือรวกตัดสายสะดือ (จิตติมา ภาวะกุล, 2527: 42) และชาวกะเหรี่ยง (สะกอ) ก็มีความเชื่อว่าขณะคลอดห้ามคนนอกขึ้นบ้าน โดยทำคลอดกับแม่จ้างหรือหมอดำแย ซึ่งทำคลอดโดยใช้ไม้เฒ่าให้คมตัดสายสะดือเด็กโดยไม่ผ่านการฆ่าเชื้อ ขณะสตรีนั่งคลอดจะไม่ให้มีสิ่งใดปิดด้านหลังของสตรี เพราะเชื่อว่าจะทำให้ทารกไม่มีช่องคลอด (สมพงษ์ ชิวตันต์, 2530: 63; กรมอนามัย, ศูนย์พัฒนาอนามัยชาวเขา, 2538: 54)

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (สมการปรับ 1) และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากรร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 5) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเกือบจะไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร โดยระดับความสัมพันธ์ยังเท่าเดิมหรือเปลี่ยนไปน้อยมาก (ค่า eta เท่ากับ 0.19 ค่า beta เท่ากับ 0.19 และ 0.18 ตามลำดับ) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากร และตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากรร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 4) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดกับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเกือบจะไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร และระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลง (ค่า beta เท่ากับ 0.13) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงมากกว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากร และตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับความสัมพันธ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเกือบจะไม่แตกต่างกันไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร โดยพบว่า สตรีที่อยู่ในกลุ่มภาษาอื่น ๆ มีสัดส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วสูงที่สุด (ร้อยละ 75) รองลงมาเป็น สตรีที่พูดภาษาจีน (ม้ง เข่า) (ร้อยละ 66) อันดับถัดมาเป็นสตรีชาติพันธุ์ที่พูดภาษา ชิบะด - พม่า (กะเหรี่ยง มูเซอ อีก็้อ ลีซอ) (ร้อยละ 59) ส่วนสตรีในกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษามอญ - เขมร (ลัวะ ถิ่น ขมุ) มีสัดส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วต่ำที่สุด (ร้อยละ 54) และระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงค่อนข้างมาก (ค่า beta เท่ากับ 0.12) แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวรวมกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงค่อนข้างมาก และแม้ว่าทิศทางความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้แต่ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงอาจสรุปได้ว่า ชาติพันธุ์เป็นตัวแปรที่กำหนดความแตกต่างของพฤติกรรมการทำคลอดของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในระดับ 2 ตัวแปร ก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 3 สมการไม่ปรับ ตารางที่ 4) พบว่า สตรีที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิก 2-4 คน มีสัดส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วสูงที่สุด (ร้อยละ 72) รองลงมาก็คือ กลุ่มสตรีที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิก 8 คนขึ้นไป (ร้อยละ 62) ส่วนสตรีที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิก 5-7 คน มีสัดส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วต่ำที่สุด (ร้อยละ 56) ซึ่งทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้เพียงบางส่วน แต่ความสัมพันธ์นี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การที่พบว่า สตรีที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิก 8 คนขึ้นไป มีสัดส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วสูงกว่ากลุ่มสตรีที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิก 5-7 คน อาจเป็นเพราะสมาชิกในครัวเรือนขนาด 8 คนขึ้นไปมีอยู่วัยแรงงาน จึงเป็นผลดีต่อการร่วมกันหารายได้ที่เป็นปัจจัยในการดูแลสุขภาพของสมาชิกในครัวเรือนได้มากขึ้น และเหตุผลอีกประการหนึ่งคือ สมาชิกในครัวเรือนมีโอกาสได้พบปะสังสรรค์กับสังคมภายนอก ทำให้มีโอกาสได้รับความรู้และนำมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันในครัวเรือน ทำให้สตรีที่อยู่ในครัวเรือนนี้มีสัดส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วสูงกว่าสตรีที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิก 5-7 คน

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (สมการปรับ 1) และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากรร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 4) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปรและระดับความสัมพันธ์ลดลงเล็กน้อย (ค่า α เท่ากับ 0.13 เปรียบเทียบกับค่า β เท่ากันทั้งสองสมการคือ 0.10) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากรและตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ต่างก็มีผลเพียงเล็กน้อยต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงในระดับใกล้เคียงกัน ในขณะที่เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากรร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 5) พบว่าทิศทางและระดับความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเกือบจะไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร (ค่า β เท่ากับ 0.12) แสดงว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติเกือบจะไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่าทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร และระดับความสัมพันธ์ลดลงเล็กน้อย (ค่า β เท่ากับ 0.11) แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวรวมกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเพียงเล็กน้อย ซึ่งทิศทางความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้เพียงบางส่วน แต่ความสัมพันธ์นี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงอาจสรุปได้ว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีผลให้เกิดความแตกต่างของพฤติกรรมการทำคลอดของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

ตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

4. การศึกษา

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับการศึกษาของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในระดับ 2 ตัวแปร ก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 4 สดคมยังไม่ปรับ ตารางที่ 4) พบว่าสตรีที่ได้เรียนหนังสือมีส่วน

ของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วสูงกว่าสตรีที่ไม่ได้เรียนหนังสืออย่างมาก (ร้อยละ 76 เปรียบเทียบกับร้อยละ 54) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการศึกษาทำให้สตรีสามารถอ่านภาษาไทยได้ จึงมีโอกาสดูรับความรู้เกี่ยวกับสุขภาพจากสื่อต่าง ๆ ทำให้สตรีทราบประโยชน์ของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ และส่งผลถึงพฤติกรรมการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วมีส่วนที่สูงกว่าสตรีที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ซึ่งอาจจะไม่ทราบความสำคัญและความจำเป็นของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว และสตรีที่ไม่ได้เรียนหนังสือยังอาจยึดถือความเชื่อตามประเพณี และวัฒนธรรมแบบเก่า ๆ ที่ได้รับถ่ายทอดมาแต่ดั้งเดิมมากกว่ากลุ่มที่เรียนหนังสือ

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้งัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 2) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับการศึกษาของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลง (ค่า eta เท่ากับ 0.22 ค่า beta เท่ากับ 0.18) แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้งัยด้านเศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับการศึกษาของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้งัยด้านเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้งัยด้านประชากร (สมการปรับ 4) และควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้งัยด้านเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้งัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 6) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับการศึกษาของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงค่อนข้างมากและเท่ากันทั้งสองสมการ (ค่า beta เท่ากับ 0.14) และความสัมพันธ์ดังกล่าวยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระภายใต้งัยด้านประชากรและตัวแปรอิสระภายใต้งัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับการศึกษาของสตรีไทยบนพื้นที่สูงพอ ๆ กัน และมากกว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้งัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับการศึกษาของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงอย่างมาก (ค่า beta เท่ากับ 0.10) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวรวมกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับการศึกษาของสตรีไทยบนพื้นที่สูงมาก

จึงสรุปได้ว่าการศึกษามีผลต่อพฤติกรรมการทำคลอดของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

5. อาชีพ

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือ ผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับอาชีพของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในระดับ 2 ตัวแปร ก่อนควบคุม อิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 5 สดมภ์ไม่ปรับ ตารางที่ 4) พบว่า สตรีที่ประกอบอาชีพ นอกภาคเกษตรกรรมมีส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่ อบรมแล้วสูงที่สุด (ร้อยละ 91) รองลงมาคือกลุ่มสตรีที่ว่างงาน (ร้อยละ 80) ส่วนสตรีที่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรมมีส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว ค่ำที่สุด (ร้อยละ 56) ซึ่งทิศทางความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 อาจเป็นเพราะนอกเหนือจากความเชื่อตามประเพณีและวัฒนธรรมแล้ว สตรีที่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งมักจะเป็นผู้ที่มีการศึกษาน้อยและทำงานหนัก โอกาสที่จะได้รับความรู้ เกี่ยวกับสุขภาพจึงมีน้อย ทำให้ไม่ทราบถึงความจำเป็นและประโยชน์ของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว จึงไม่นิยมทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือ ผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว ส่งผลให้สตรีในกลุ่มอาชีพเกษตรกรรมทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วมีส่วนค่ำที่สุด

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายได้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 2) และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายได้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับตัวแปรอิสระ ภายได้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 6) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่าง การ ทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับอาชีพของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงเล็กน้อย เท่ากันทั้งสองสมการ (ค่า eta เท่ากับ 0.24 ค่า beta เท่ากับ 0.21) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายได้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และตัวแปรอิสระภายได้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติต่างก็มีผลเพียงเล็กน้อยต่อความสัมพันธ์ ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับอาชีพของสตรีไทย บนพื้นที่สูง และเมื่อควบคุมร่วมกับตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายได้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับ ตัวแปรอิสระภายได้ปัจจัยด้านประชากร (สมการปรับ 4) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่าง การ ทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับอาชีพของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงค่อนข้างมาก (ค่า beta เท่ากับ 0.18) แสดงว่าตัวแปรอิสระภายได้ปัจจัยด้านประชากรมีผลค่อนข้างมากต่อความ สัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับอาชีพของ

สตรีไทยบนพื้นที่สูง โดยที่ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากรมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับอาชีพของสตรีไทยบนพื้นที่สูงมากกว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับอาชีพของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงค่อนข้างมาก (ค่า β เท่ากับ 0.17) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวรวมกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับอาชีพของสตรีไทยบนพื้นที่สูงค่อนข้างมาก และแม้ว่าจะควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวแล้วก็ยังพบว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับอาชีพของสตรีไทยบนพื้นที่สูงยังคงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงสรุปได้ว่า อาชีพเป็นตัวแปรสำคัญที่กำหนดความแตกต่างของพฤติกรรมการทำคลอดของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

6. ความเพียงพอของรายได้ของครัวเรือน

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในระดับ 2 ตัวแปร ก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 6 สมการไม่ปรับ ตารางที่ 4) พบว่าสตรีที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีรายได้เพียงพอและเหลือเก็บมีสัดส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วสูงกว่าสตรีที่อยู่ในครัวเรือนที่มีรายได้ไม่เพียงพอ (ร้อยละ 65 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 59) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะความแตกต่างของพฤติกรรมการทำคลอดของสตรีไม่ได้ขึ้นกับรายได้แต่เพียงปัจจัยเดียว ถึงแม้ว่ารายได้จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สตรีมีโอกาสดูแลสุขภาพตนเองได้ดีก็ตาม สตรีอาจได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละชาติพันธุ์ และยึดถือปฏิบัติตามความเชื่อแบบเก่าอย่างเคร่งครัด ทำให้ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 2) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงเล็กน้อย (ค่า η เท่ากับ 0.06 ค่า β เท่ากับ 0.04) แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมมีผลบ้างต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับ

ความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (สมการปรับ 4) และควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 6) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างกันไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงและเท่ากันทั้งสองสมการ (ค่า beta เท่ากับ 0.03) แสดงว่า ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากรและตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเท่ากัน และใกล้เคียงกับตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ไม่แตกต่างกันไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลง (ค่า beta เท่ากับ 0.02) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวรวมกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเพียงเล็กน้อย และอาจสรุปได้ว่าความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนมีผลเพียงเล็กน้อยต่อพฤติกรรมการทำคลอดของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

7. สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในระดับ 2 ตัวแปร ก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 7 สดมภ์ไม่ปรับ ตารางที่ 4) พบว่าสตรีที่มีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลมีส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วสูงกว่าสตรีที่ไม่มีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลในระดับที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด (ร้อยละ 71 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 52) และเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสตรีที่มีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลไม่มีความกังวลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายเมื่อไปรับบริการคลอดบุตร เนื่องจากผู้รับประกันสุขภาพจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการรับบริการด้านสุขภาพตามเงื่อนไขที่ได้ตกลงไว้ จึงทำให้สตรีที่มีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล

ทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว ในสัดส่วนที่สูงกว่าสตรีที่ไม่มี
 สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลซึ่งมีภาระต้องจ่ายค่าบริการทำคลอดเอง

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ

3) พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่
 อบรมแล้วกับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความ
 สัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงเล็กน้อย (ค่า η เท่ากับ 0.19 ค่า
 β เท่ากับ 0.17) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า ตัวแปรอิสระ
 ตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (ในที่นี้คือ ระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการ
 สาธารณสุข) มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์
 โบราณที่อบรมแล้วกับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และเมื่อควบคุม
 ตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้าน
 ประชากร (สมการปรับ 5) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
 หรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ไม่
 แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร และระดับความสัมพันธ์เท่าเดิม (ค่า β เท่ากับ
 0.19) แสดงว่า ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากรไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอด
 โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลของ
 สตรีไทยบนพื้นที่สูง และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ
 ร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 6) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์
 ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับสวัสดิการด้านการ
 รักษาพยาบาลของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับ
 ความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลง (ค่า β เท่ากับ 0.14) แสดงว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ
 หรือสังคมมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่
 อบรมแล้วกับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และมีผลมากกว่าตัวแปร
 อิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ และตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร

เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่าทิศทาง
 ความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับ
 สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2
 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลง (ค่า β เท่ากับ 0.16) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวรวมกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่
 สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลของสตรีไทยบน
 พื้นที่สูง การที่พบว่าเมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวแล้ว ทิศทางความสัมพันธ์
 ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับสวัสดิการด้านการ

รักษาพยาบาลของสตรีไทยบนพื้นที่สูงยังคงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงสรุปได้ว่าสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลเป็นตัวแปรที่กำหนดความแตกต่างของพฤติกรรมการทำคลอดของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

8. ระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุข

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในระดับ 2 ตัวแปร ก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 8 สมการปรับปรุงตารางที่ 4) พบว่าสตรีที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขเป็นระยะทาง 3-5 กิโลเมตร มีสัดส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วสูงที่สุด (ร้อยละ 77) รองลงมาคือกลุ่มสตรีที่อาศัยอยู่ห่างจากสถานบริการสาธารณสุขเป็นระยะทางไม่เกิน 2 กิโลเมตร (ร้อยละ 66) ส่วนสตรีที่อาศัยอยู่ห่างจากสถานบริการสาธารณสุขเป็นระยะทาง 6 กิโลเมตรขึ้นไป มีสัดส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วต่ำที่สุด (ร้อยละ 50) จะเห็นได้ว่า ทิศทางความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้เพียงบางส่วน แต่ความสัมพันธ์นี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อาจเป็นเพราะมีปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อการเลือกผู้ทำคลอดของสตรีกลุ่มตัวอย่าง เช่น วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อเกี่ยวกับการคลอดบุตรของแต่ละชาติพันธุ์ หรืออาจจะเป็นได้ที่สตรีที่อาศัยอยู่ใกล้สถานบริการสาธารณสุขเป็นผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ จึงไม่ทราบความสำคัญของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้ว ประกอบกับสตรีที่อาศัยอยู่ห่างจากสถานบริการสาธารณสุข 3-5 กิโลเมตร อาจมีโอกาสได้รับความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ทำให้สตรีกลุ่มนี้มีสัดส่วนของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วสูงกว่าสตรีกลุ่มอื่น ทำให้ทิศทางความสัมพันธ์แตกต่างจากสมมุติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ

3) พบว่าทิศทางและระดับความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเกือบจะไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร (ค่า eta เท่ากับ 0.20 ค่า beta เท่ากับ 0.19) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า ตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (ในที่นี้หมายถึง สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล) เกือบจะไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในขณะที่เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (สมการปรับ 5) และควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

ร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 6) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างกันไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ลดลงเล็กน้อยและเท่ากันทั้งสองสมการ (ค่า β เท่ากับ 0.17) แสดงว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร และตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขของสตรีไทยบนพื้นที่สูงมากกว่าตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างกันไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลง (ค่า β เท่ากับ 0.16) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวรวมกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วกับระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และแม้ว่าทิศทางความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้เพียงบางส่วน แต่ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงอาจสรุปได้ว่า ระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขเป็นตัวแปรที่กำหนดความแตกต่างของพฤติกรรมการทำคลอดของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์การจำแนกพหุ (MCA) จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (ได้แก่ อายุ ชาติพันธุ์ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน) สามารถอธิบายการผันแปรของพฤติกรรมการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วของสตรีไทยบนพื้นที่สูงได้ร้อยละ 8 (R^2 เท่ากับ 0.08 ของสมการปรับ 1) ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (ได้แก่ การศึกษา อาชีพ และความเพียงพอของรายได้ครัวเรือน) สามารถอธิบายการผันแปรของพฤติกรรมการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วของสตรีไทยบนพื้นที่สูงได้ร้อยละ 9 (R^2 เท่ากับ 0.09 ของสมการปรับ 2) ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (ได้แก่ สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล และระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุข) สามารถอธิบายการผันแปรของพฤติกรรมการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วของสตรีไทยบนพื้นที่สูงได้ร้อยละ 7 (R^2 เท่ากับ 0.07 ของสมการปรับ 3) และตัวแปรอิสระทุกตัวรวมกันสามารถอธิบายการผันแปรของการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วของสตรีไทยบนพื้นที่สูงได้ร้อยละ 19 (R^2 เท่ากับ 0.19 ของสมการปรับ 7) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า

ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ สามารถอธิบายการผันแปรของพฤติกรรมกรรมการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วของสตรีไทยบนพื้นที่สูงได้ในระดับใกล้เคียงกัน

เมื่อพิจารณาตัวแปรทั้งหมดที่นำมาวิเคราะห์ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วของสตรีไทยบนพื้นที่สูงและเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ อาชีพ (ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม) และสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล (ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ) และตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อายุ (ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร) และการศึกษา (ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม) สำหรับตัวแปรที่มีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้เพียงบางส่วน แต่ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ ระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุข (ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ) และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ที่ระดับ 0.05 คือจำนวนสมาชิกในครัวเรือน (ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร) และตัวแปรที่มีทิศทางความสัมพันธ์ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ชาติพันธุ์ (ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร) ส่วนตัวแปรที่มีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ ความเพียงพอของรายได้ครัวเรือน (ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม)

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ โดยวิธีการวิเคราะห์การจำแนกพหุ (MCA)

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรอิสระต่อพฤติกรรมกรรมการดูแลหลังคลอดของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ซึ่งตัวแปรที่นำมาศึกษามี 8 ตัว ดังนี้

1. ตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ อายุ ชาติพันธุ์ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน
2. ตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การศึกษา อาชีพ และความเพียงพอของรายได้ครัวเรือน

3. ตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ ได้แก่ สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล และระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุข

โดยมีสมการที่ควบคุมตัวแปรอิสระดังนี้

สมการปรับ 1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านประชากร

สมการปรับ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

สมการปรับ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

สมการปรับ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านประชากร และปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

สมการปรับ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านประชากร และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

สมการปรับ 6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

สมการปรับ 7 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

ผลการศึกษามีดังนี้ (ตารางที่ 5)

ตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านประชากร

1. อายุ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในระดับ 2 ตัวแปร ก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ พบว่า สตรีที่มีอายุ 25–29 ปี มีสัดส่วนของการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์สูงสุด (ร้อยละ 35) รองลงมาเป็นสตรีที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี (ร้อยละ 31) อันดับถัดมาเป็นสตรีที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 24) ส่วนสตรีที่มีอายุ 20–24 ปี มีสัดส่วนของการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ต่ำที่สุด (ร้อยละ 23) ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสตรีไทยบนพื้นที่สูงส่วนใหญ่ยังยึดแนวปฏิบัติตามวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อแบบเก่าที่ได้ถ่ายทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ ทำให้อายุไม่มีผลต่อการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรี

ตารางที่ 5 อัตราร้อยละของสตรีไทยบนพื้นที่สูงที่มีการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ จำแนกตามปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ โดยวิธีการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ (MCA)

ตัวแปรอิสระ	จำนวน ตัวอย่าง	ไม่ปรับ	ค่าที่ปรับตัวแปรอิสระ						
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
อัตราร้อยละเฉลี่ยรวม = 28	571								
<u>ปัจจัยด้านประชากร</u>									
1. อายุ									
ต่ำกว่า 20 ปี	94	31	31			29	30		29
20-24 ปี	170	23	24			22	25		24
25-29 ปี	162	35	35			36	35		35
30 ปีขึ้นไป	145	24	23			25	23		25
eta / beta		.11	.12			.12	.10		.10
ระดับนัยสำคัญ		-	*			*	-		-
2. ชาติพันธุ์									
กลุ่มภาษาจีน (ม้ง เข่า)	129	30	29			31	26		28
กลุ่มภาษาทิเบต-พม่า (กะเหรี่ยง มูเซอ อีเก้อ ลีซอ)	311	23	23			23	25		25
กลุ่มภาษามอญ-เขมร (ลัวะ ถิ่น ขมุ)	70	43	44			43	41		41
กลุ่มภาษาอื่นๆ	61	34	35			28	34		29
eta / beta		.15	.16			.14	.12		.11
ระดับนัยสำคัญ		**	**			**	*		-
3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน									
2-4 คน	143	28	26			26	27		27
5-7 คน	265	25	25			25	25		26
8 คนขึ้นไป	163	33	34			34	33		33
eta / beta		.07	.09			.08	.07		.07
ระดับนัยสำคัญ		-	-			-	-		-

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	จำนวน ตัวอย่าง	ไม่ ปรับ	ค่าที่ปรับตัวแปรอิสระ						
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
<u>ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม</u>									
4. การศึกษา									
ได้เรียนหนังสือ	210	36		34		32		32	30
ไม่ได้เรียนหนังสือ	361	24		24		25		26	27
eta / beta		.13		.11		.07		.06	.04
ระดับนัยสำคัญ		**		*		-		-	-
5. อาชีพ									
เกษตรกรรวม	459	26		26		26		26	26
นอกภาคเกษตรกร	54	31		29		32		30	31
ว่างงาน	58	45		42		43		43	43
eta / beta		.13		.11		.12		.11	.12
ระดับนัยสำคัญ		**		*		*		*	*
6. ความเพียงพอของรายได้ครัวเรือน									
เพียงพอและเหลือเก็บ	317	30		29		30		28	29
ไม่เพียงพอ	254	26		26		25		28	27
eta / beta		.04		.03		.05		.00	.02
ระดับนัยสำคัญ		-		-		-		-	-

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	จำนวน ตัวอย่าง	ไม่ ปรับ	ค่าที่ปรับตัวแปรอิสระ						
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ									
7. สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล									
มีสวัสดิการ	298	35			34		33	33	32
ไม่มีสวัสดิการ	273	20			21		23	22	23
eta / beta		.16			.14		.11	.13	.10
ระดับนัยสำคัญ		**			**		**	**	*
8. ระยะทางจากครัวเรือนถึง									
สถานบริการสาธารณสุข									
0-2 กิโลเมตร	264	36			35		34	35	34
3-5 กิโลเมตร	103	32			32		32	32	32
6 กิโลเมตรขึ้นไป	204	16			17		18	17	18
eta / beta		.20			.18		.17	.18	.16
ระดับนัยสำคัญ		**			**		**	**	**
R ²			.04	.03	.06	.07	.09	.08	.10
ระดับนัยสำคัญ F			**	**	**	**	**	**	**

* หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ F ที่ระดับ 0.05

** หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ F ที่ระดับ 0.01

- หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

eta หมายถึง ค่าสถิติที่ระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ

beta หมายถึง ค่าสถิติที่ระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ
เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นแล้ว

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (สมการปรับ 1) และควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากรร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 4) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และระดับความสัมพันธ์เกือบจะไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร และระดับความสัมพันธ์เพิ่มขึ้นเล็กน้อย (ค่า α เท่ากับ 0.11 เปรียบเทียบกับค่า β เท่ากับ 0.12 ทั้งสองสมการ) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยประชากร และตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูงพอสมควร ในขณะที่เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากรร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 5) พบว่าทิศทางและระดับความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเกือบจะไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร (ค่า β เท่ากับ 0.10) และความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติเกือบจะไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่าทิศทางและระดับความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเกือบจะไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร (ค่า β เท่ากับ 0.10) และความสัมพันธ์นี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวรวมกันเกือบจะไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับอายุของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และสรุปได้ว่า อายุไม่มีผลต่อการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

2. ชาติพันธุ์

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงในระดับ 2 ตัวแปร ก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 2 สดมภ์ ไม่ปรับ ตารางที่ 5) พบว่าสตรีกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษามอญ - เขมร (ลัวะ ถิ่น ขมุ) มีสัดส่วนของการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์สูงสุด (ร้อยละ 43) ในบรรดากลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ทั้งหมด แต่เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายการพัฒนาสถานะสุขภาพด้านอนามัยแม่และเด็ก ยังถือได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมาก ซึ่งประชากรทั้ง 3 เผ่า จะนับถือผีและมีความเชื่อว่าการเจ็บป่วยเกิดจากการกระทำของผี (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, กรมประชาสงเคราะห์, สถาบันวิจัยชาวเขา, 2538: 56-166) และการที่กลุ่มชาติพันธุ์นี้มีการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มอื่น อาจเนื่องจากการรับเอาวัฒนธรรมสมัยใหม่ เช่น เผ่าขมุ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าหนุ่มสาวชาวขมุนิยมออกไปประกอบอาชีพในเมืองกันเป็นส่วนใหญ่ เด็กชาวขมุจะได้รับการฝึกหัดให้พูดภาษาของเผ่าและภาษา

ไทยไปพร้อมกัน ทำให้ชาวขมมีความสามารถในการใช้ภาษาไทย (นิพัทธเวช สืบแสง, 2536: 8-31) จึงมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพ รวมทั้งมีโอกาสรับวัฒนธรรมจากคนไทยพื้นราบ ทำให้มีความเอาใจใส่ดูแลป้องกันสุขภาพตนเองมากกว่าชาติพันธุ์อื่น สำหรับเผ่า ลัวะ จะมีความสัมพันธ์กับเผ่าขมที่อยู่ในกลุ่มภาษาเดียวกัน จึงมีโอกาสรับเอาวัฒนธรรมจากคนไทยพื้นราบเช่นเดียวกับชาวขม (ชลธิรา สัตยวิวัฒนา, 2530: 62) อย่างไรก็ตาม สตรีเผ่า ลัวะ ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับการปฏิบัติตามประเพณีคือ สตรีหลังคลอดจะดื่มน้ำร้อนและอยู่ไฟประมาณ 4-5 วัน หลังคลอด 10 วัน จะทำงานได้ตามปกติโดยเริ่มจากงานเบาๆ เช่น คำข้าว และจะพักพื้นที่บ้านไม่เกินหนึ่งเดือน จึงนำบุตรใส่เป้ติดตัวไปทำงานในไร่ด้วย (ชลธิรา สัตยวิวัฒนา, 2530: 82) อาจทำให้ไม่เห็นความสำคัญและไม่ค่อยมีเวลาไปตรวจหลังคลอด และเผ่าถิ่นก็คือ ชาวลัวะ รวมทั้งในปัจจุบันได้มีการผสมกลมกลืนกับชาวไทย รับเอาระเบียบวิถีชีวิตของชาวไทยไปรวมกัน และจะมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับเผ่าขมดังที่กล่าวมาแล้ว (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, กรมประชาสัมพันธ์, กองส่งเสริมสุขภาพ, 2538: 32) ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์นี้มีการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ในสัดส่วนที่สูงกว่าทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์รองลงมาคือสตรีกลุ่มภาษาอื่น ๆ (ร้อยละ 34)

กลุ่มสตรีชาติพันธุ์ที่มีสัดส่วนของการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์อันดับถัดมาได้แก่ สตรีที่พูดภาษาจีน (ม้ง เย้า) (ร้อยละ 30) อาจเนื่องจากสตรีในกลุ่มนี้ยังและมีความเชื่อแบบเก่าๆ จึงทำให้มีการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ในสัดส่วนที่ต่ำ ซึ่งทั้งสองเผ่า นับถือผีและมีความเชื่อเกี่ยวกับการปฏิบัติหลังคลอดแต่ละชาติพันธุ์ดังนี้ โดยสตรีเผ่าม้งจะอยู่ไฟ 3 วันตามประเพณี และจะปิดประตูบ้านเพราะกลัวคนหรือผีจะมาเอาอาหารไป สตรีหลังคลอดจะอาบน้ำทำความสะอาดร่างกายเดือนละ 3-4 ครั้งเท่านั้นเนื่องจากกลัวผัดเดือน (นิตยา สอาดจิตต์, 2541: 66-67) ส่วนสตรีเผ่าเย้า หลังคลอดจะนอนนิ่งๆ แต่ไม่หลับ 3 วันและต้องอยู่ไฟ 20-30 วัน (จินตนา บ้านแก่ง, พานี ยงใจยุทธ และสุนทราวดี เรียบพิเชษฐ์, 2524: 25, 97) นอกจากนี้ยังมีการรักษาพยาบาลตามจารีตประเพณีโดยการเลี้ยงผี และนิยมใช้สมุนไพรอาบหลังคลอดบุตร (มงคล จันทน์บำรุง, 2538: 131) การที่สตรีอยู่ไฟหลังคลอด อาจทำให้ไม่เห็นความสำคัญ และความจำเป็นของการดูแลหลังคลอดตามระยะเวลา ทำให้สตรีกลุ่มชาติพันธุ์นี้มีสัดส่วนการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์

สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้ภาษาธิเบต-พม่า (กะเหรี่ยง มูเซอ อีเก้อ ลีซอ) มีสตรีที่มีการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ในสัดส่วนต่ำที่สุดคือร้อยละ 23 ทั้งนี้เนื่องจาก สตรีทั้ง 4 เผ่า นับถือผีและยังเคร่งครัดในความเชื่อแบบเก่าๆ ที่ได้รับการถ่ายทอดมาแต่ดั้งเดิม ดังเช่น ชาวกะเหรี่ยง จะอยู่ไฟประมาณ 1-7 วัน มีการพักฟื้นนานกว่า 20 วัน จึงทำงานตามปกติ (จิตติมา ภาวะกุล, 2527: 44-45) ส่วนชาวลีซอเชื่อว่า หลังคลอด 7 วัน ห้ามอาบน้ำ-สระผม และระหว่างอยู่ไฟ 30 วัน ห้ามรับประทานอาหารอื่นนอกจากเนื้อไก่และไข่ไก่เท่านั้น (วันดี หน่อคำศักดิ์, 2535: 11) เช่นเดียวกับเผ่ามูเซอที่กำหนดให้สตรีหลังคลอดบุตรอยู่ไฟและถูกจำกัดอาหาร 12 วัน โดยให้รับประทานไก่ต้มอย่างเดียว

และจะต้องเอาเศษฝ้ายออกจนมูกไว้ เพื่อไม่ให้ได้กลิ่นน้ำมันจากการทำอาหารหรือกลิ่นอื่น ๆ (สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ, 2518ค: 29) สำหรับเผ่าอีก้อ สตรีหลังคลอดจะอยู่ไฟ 10 วัน ในระหว่างนี้ทำงานได้แต่ห้ามไปบ้านคนอื่น ห้ามออกนอกหมู่บ้านและห้ามไปไร่ (สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ, 2518จ: 28) ในส่วนของชาวกะเหรี่ยง สตรีหลังคลอดบุตรจะมีการอยู่ไฟและไม่ได้รับการตรวจหลังคลอด โดยมีความเชื่อว่า ขณะอยู่ไฟห้ามคนแปลกหน้าขึ้นบ้านและห้ามรับประทานเนื้อสัตว์ (สมพงษ์ ชีวสันต์, 2530: 61-63; นิตยา สอาดจิตต์, 2541: 67) การที่สตรีชาติพันธุ์ต่าง ๆ นิยมอยู่ไฟหลังคลอด อาจเนื่องจาก สตรีได้รับการถ่ายทอดประเพณีการอยู่ไฟหลังคลอดมาแต่ดั้งเดิม เช่นเดียวกับสตรีไทยสมัยก่อนที่นิยมอยู่ไฟหลังคลอด เนื่องจากมีความเชื่อว่าการอยู่ไฟให้ความอบอุ่นทางด้านจิตใจ และทำให้ร่างกายอบอุ่น สามารถบรรเทาความเจ็บปวดจากแผลฝีเย็บ บรรเทาอาการเจ็บปวดเนื่องจากมดลูกหดตัว และบรรเทาอาการปวดเต้านมเนื่องจากนมคัด (กำแหง จาตุรจินดา และคณะ, 2534: 7-9) สตรีอาจเข้าใจว่าเป็นการดูแลรักษาร่างกายในระยะหลังคลอด ประเพณีและความเชื่อเหล่านี้ อาจทำให้สตรีกลุ่มชาติพันธุ์นี้ไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องได้รับการดูแลหลังคลอดจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทำให้สัดส่วนของสตรีที่มีการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเป้าหมายการพัฒนาสภาวะสุขภาพอนามัยด้านอนามัยแม่และเด็กมาก จะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าชาติพันธุ์มีผลต่อการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (สมการปรับ 1) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเกือบจะไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร โดยระดับความสัมพันธ์เพิ่มขึ้นเล็กน้อย (ค่า η^2 เท่ากับ 0.15 ค่า β^2 เท่ากับ 0.16) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า ตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากรเกือบจะไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากรร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 4) พบว่าทิศทางและระดับความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเกือบจะ ไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร (ค่า β^2 เท่ากับ 0.14) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมเกือบจะ ไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากรร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 5) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงแตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปรเล็กน้อย และระดับความสัมพันธ์ดังกล่าว

ลดลง (ค่า β เท่ากับ 0.12) และมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเล็กน้อย โดยที่ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงมากกว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมและตัวแปรอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากร

เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร และระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงพอประมาณ (ค่า β เท่ากับ 0.11) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวรวมกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับชาติพันธุ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และอาจกล่าวได้ว่า สตรีชาติพันธุ์ที่พูดภาษามอญ-เขมร (ลาวะ ถิ่น ขมุ) มีสัดส่วนของการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์สูงกว่าสตรีชาติพันธุ์อื่น ๆ เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความสัมพันธ์นี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงในระดับ 2 ตัวแปร ก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 3 สดมภ์ไม่ปรับ ตารางที่ 5) พบว่าสตรีที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิก 8 คนขึ้นไป มีสัดส่วนของการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์สูงสุด (ร้อยละ 33) รองลงมาได้แก่สตรีที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิก 2-4 คน (ร้อยละ 28) ส่วนสตรีที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิก 5-7 คน มีสัดส่วนของการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ต่ำที่สุด (ร้อยละ 25) ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะสตรีต้องปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของแต่ละชาติพันธุ์ จึงทำให้จำนวนสมาชิกในครัวเรือนไม่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (สมการปรับ 1) พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร และระดับความสัมพันธ์เพิ่มขึ้นเล็กน้อย (ค่า β เท่ากับ 0.07 เปรียบเทียบกับค่า β เท่ากับ 0.09) แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากรมีผลเล็กน้อยต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากรร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 4) เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านประชากรร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 5) และเมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่าทิศทางและระดับความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร (ค่า β เท่ากับ 0.08, 0.07 และ 0.07 ตามลำดับ) แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ และตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวรวมกัน ไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูง จึงอาจสรุปได้ว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนไม่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

ตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

4. การศึกษา

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับการศึกษาของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในระดับ 2 ตัวแปร ก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 4 สมการปรับ 5) พบว่าสตรีที่ได้เรียนหนังสือมีส่วนของการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์สูงกว่าสตรีที่ไม่ได้เรียนหนังสือมาก (ร้อยละ 36 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 24) และเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการศึกษาทำให้สตรีมีโอกาสได้รับความรู้เกี่ยวกับสุขภาพจากสื่อต่าง ๆ มากกว่าสตรีที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ส่งผลให้มีพฤติกรรมการดูแลหลังคลอดที่ดีกว่าผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 2) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับการศึกษาของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงเล็กน้อย (ค่า η เท่ากับ 0.13 ค่า β เท่ากับ 0.11) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับการศึกษาของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (สมการปรับ 4) และควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 6) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับการศึกษาของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงค่อนข้างมากและเกือบ

เท่ากันทั้งสองสมการ (ค่า β เท่ากับ 0.07 และ 0.06 ตามลำดับ) และความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากรและตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับการศึกษาของสตรีไทยบนพื้นที่สูงค่อนข้างมากและในระดับใกล้เคียงกัน โดยที่ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับการศึกษาของสตรีไทยบนพื้นที่สูงมากกว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากรและตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่า ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับการศึกษาของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงอย่างมาก (ค่า β เท่ากับ 0.04) และความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวรวมกัน มีผลมากต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับการศึกษาของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และอาจกล่าวได้ว่าตัวแปรการศึกษาที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงค่อนข้างน้อยจนไม่พบความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างผู้ที่เรียนหนังสือและผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ

5. อาชีพ

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับอาชีพของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในระดับ 2 ตัวแปร ก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 5 สดคมยังไม่ปรับ ตารางที่ 5) พบว่าสตรีที่ว่างงานมีส่วนของการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์สูงสุด (ร้อยละ 45) รองลงมาเป็นสตรีที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม (ร้อยละ 31) ส่วนสตรีที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีส่วนของการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ต่ำที่สุด (ร้อยละ 26) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อาจเนื่องจากสตรีที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่จะได้รับการศึกษาน้อย ทำให้โอกาสในการได้รับข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยมีน้อย และกลุ่มสตรีที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมนี้อาจมีความจำเป็นต้องประกอบอาชีพเพื่อเร่งผลผลิตให้ทันตามฤดูกาล ทำให้ไม่เห็นความสำคัญของการดูแลหลังคลอดให้ครบตามเกณฑ์ส่งผลให้สตรีกลุ่มอาชีพเกษตรกรรมมีการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ในสัดส่วนที่ต่ำกว่ากลุ่มสตรีที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมและสตรีที่ว่างงาน

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 2) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับอาชีพของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงเล็กน้อย (ค่า β เท่ากับ 0.13 ค่า β เท่ากับ 0.11) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ 0.05 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับอาชีพของสตรีไทยบนพื้นที่สูง เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (สมการปรับ 4) และควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 6) พบว่าทิศทางและระดับความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับอาชีพของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร (ค่า beta เท่ากับ 0.12 และ 0.11 ตามลำดับ) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากรและตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ แทบจะไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับอาชีพของสตรีไทยบนพื้นที่สูงและในระดับที่ใกล้เคียงกันกับตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่าทิศทางและระดับความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับอาชีพของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเกือบจะไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร (ค่า beta เท่ากับ 0.12) และความสัมพันธ์ดังกล่าวยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวรวมกันมีผลเพียงเล็กน้อยต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับอาชีพของสตรีไทยบนพื้นที่สูง จึงอาจสรุปได้ว่าอาชีพมีผลต่อพฤติกรรมการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. ความเพียงพอของรายได้ของครัวเรือน

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงในระดับ 2 ตัวแปรก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 6 สดมภ์ไม่ปรับ ตารางที่ 5) พบว่าสตรีที่อยู่ในครัวเรือนที่มีรายได้เพียงพอและเหลือเก็บ มีสัดส่วนของการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์สูงกว่าสตรีที่อยู่ในครัวเรือนที่มีรายได้ไม่เพียงพอ (ร้อยละ 30 เปรียบเทียบกับร้อยละ 26) ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแม้รายได้จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ย่านวยให้สตรีมีโอกาสดูแลสุขภาพตนเองได้ก็ตาม แต่อาจเป็นได้ที่สตรีกลุ่มตัวอย่างนี้ยึดถือการปฏิบัติตามประเพณีและความเชื่อแบบเก่าอย่างเคร่งครัด และเหตุผลอีกประการหนึ่งคือ ความเพียงพอของรายได้ในครัวเรือน แสดงให้เห็นการประกอบอาชีพหรือการหารายได้ของสมาชิกในครัวเรือน เพื่อให้เพียงพอกับความจำเป็นในการใช้จ่ายในครัวเรือน จึงอาจเป็นไปได้ที่สตรีกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในการหารายได้ช่วยจุนเจือในครัวเรือนมากกว่าการดูแลสุขภาพของตนเอง ทำให้โอกาสดูแลสุขภาพของตนเอง

มีน้อยลง ตัวแปรรายได้จึงมีผลเพียงเล็กน้อยต่อการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 2) และเมื่อควบคุมกับตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (สมการปรับ 4) พบว่าทิศทางและระดับความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเกือบจะไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร (ค่า α เท่ากับ 0.04 เปรียบเทียบกับค่า β เท่ากับ 0.03 และ 0.05 ตามลำดับ) และความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากรเกือบจะไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในขณะที่เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 6) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงแตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร กล่าวคือไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูง (ค่า β เท่ากับ 0) และความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงมากกว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร

เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงเล็กน้อย (ค่า β เท่ากับ 0.02) และความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวรวมกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเล็กน้อย และสรุปได้ว่าความเพียงพอของรายได้ครัวเรือนมีผลเพียงเล็กน้อยต่อพฤติกรรมการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

ตัวแปรภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

7. สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในระดับ 2 ตัวแปร ก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 7 สมการไม่ปรับ ตารางที่ 5) พบว่า สตรีที่มีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลมีส่วนของการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์สูงกว่าสตรีที่ไม่มีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล (ร้อยละ 35 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 20) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล เป็นปัจจัยหนึ่งที่น่าช่วยให้สตรีมีโอกาสดูแลสุขภาพของตนเอง โดยไม่ต้องกังวลกับค่าใช้จ่ายในการรับบริการการดูแลหลังคลอด เพราะผู้รับประกันสุขภาพจะเป็นผู้รับผิดชอบตามเงื่อนไขของการประกันสุขภาพแต่ละประเภท ประกอบกับได้รับความสะดวกในการรับบริการตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้สตรีที่มีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล มีสัดส่วนของการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์สูงกว่าสตรีที่ไม่มีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 3) เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (สมการปรับ 5) และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 6) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงเล็กน้อย (ค่า η เท่ากับ 0.16 ค่า β เท่ากับ 0.14, 0.11 และ 0.13 ตามลำดับ) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติลดจนตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร และตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ต่างก็มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลของสตรีไทยบนพื้นที่สูง โดยที่ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากรมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลของสตรีไทยบนพื้นที่สูงมากกว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ

เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลง (ค่า β เท่ากับ 0.10) และความสัมพันธ์ดังกล่าวยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แสดงว่า ตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวรวมกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และสรุปได้ว่าสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลเป็นตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

8. ระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุข

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ในระดับ 2 ตัวแปรก่อนควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ (ตัวแปรที่ 8 สมการไม่ปรับ ตารางที่ 5) พบว่าสตรีที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขไม่เกิน 2 กิโลเมตร มีสัดส่วนของการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์สูงสุด (ร้อยละ 36) รองลงมาได้แก่ สตรีที่มีที่อยู่อาศัยห่างจากสถานบริการสาธารณสุข เป็นระยะทาง 3-5 กิโลเมตร (ร้อยละ 32) ส่วนสตรีที่อาศัยอยู่ห่างจากสถานบริการสาธารณสุข เป็นระยะทาง 6 กิโลเมตรขึ้นไปมีสัดส่วนของการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ต่ำที่สุด (ร้อยละ 16) ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อาจเป็นเพราะสตรีที่อยู่ใกล้สถานบริการสาธารณสุข มีความสะดวกและรวดเร็วในการเดินทางไปรับบริการตรวจหลังคลอด และมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารรวมทั้งการประชาสัมพันธ์หรือการให้บริการจากเจ้าหน้าที่ประจำสถานบริการมากกว่าสตรีที่มีบ้านเรือนอยู่ไกลกว่า ทำให้สตรีกลุ่มนี้มีสัดส่วนของการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ที่สูงกว่าสตรีที่อยู่ห่างไกลจากสถานบริการสาธารณสุข

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (สมการปรับ 3) และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (สมการปรับ 5) และควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (สมการปรับ 6) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขของสตรีไทยบนพื้นที่สูงไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงเล็กน้อยและใกล้เคียงกันทั้งสามสมการ (ค่า η เท่ากับ 0.20 ค่า β เท่ากับ 0.18, 0.17 และ 0.18 ตามลำดับ) และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่นภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร และตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมต่างก็มีผลพอ ๆ กันต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัว (สมการปรับ 7) พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการ

สาธารณสุขของสตรีไทยบนพื้นที่สูงยังคงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลง (ค่า β เท่ากับ 0.16) และยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ทุกตัวรวมกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์กับระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และสรุปได้ว่าระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุขเป็นตัวแปรสำคัญที่กำหนดความแตกต่างของพฤติกรรมกรดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์การจำแนกพหุ (MCA) จากตารางที่ 5 พบว่า ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร (ได้แก่ อายุ ชาติพันธุ์ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน) สามารถอธิบายการผันแปรของพฤติกรรมกรรมการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงได้ร้อยละ 4 (R^2 เท่ากับ 0.04 ของสมการปรับ 1) ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (ได้แก่ การศึกษา อาชีพ และความเพียงพอของรายได้ครัวเรือน) สามารถอธิบายการผันแปรของพฤติกรรมกรรมการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงได้ร้อยละ 3 (R^2 เท่ากับ 0.03 ของสมการปรับ 2) ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ (ได้แก่ สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล และระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุข) สามารถอธิบายการผันแปรของพฤติกรรมกรรมการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงได้ร้อยละ 6 (R^2 เท่ากับ 0.06 ของสมการปรับ 3) และตัวแปรอิสระทุกตัวรวมกันสามารถอธิบายการผันแปรของพฤติกรรมกรรมการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงได้ร้อยละ 10 (R^2 เท่ากับ 0.10 ของสมการปรับ 7) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยทั้ง 3 กลุ่ม พบว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ สามารถอธิบายการผันแปรของพฤติกรรมกรรมการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงได้ในระดับที่สูงกว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร

เมื่อพิจารณาตัวแปรทั้งหมดที่นำมาวิเคราะห์ผลการศึกษารั้งนี้พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง และเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ ระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุข (ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ) และตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อาชีพ (ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม) และสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล (ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ) สำหรับตัวแปรที่มีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ชาติพันธุ์ (ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร) การศึกษา และความเพียงพอของรายได้ครัวเรือน (ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม) ส่วนตัวแปรที่มีทิศทางความสัมพันธ์

ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้และความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน (ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านประชากร)

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ (MCA) เพื่อดูความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการฝากครรภ์ การทำคลอด และการดูแลหลังคลอดของสตรีไทยบนพื้นที่สูงกับปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านอุปสรรคต่อการปฏิบัติ พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัว ได้แก่ อายุ ชาติพันธุ์ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การศึกษา อาชีพ ความเพียงพอของรายได้ครัวเรือน สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล และระยะทางจากครัวเรือนถึงสถานบริการสาธารณสุข ตัวแปรทั้งหมดนี้รวมกันมีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมการฝากครรภ์ การทำคลอด โดยสามารถอธิบายการผันแปรของพฤติกรรมการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงได้ร้อยละ 21 (R^2 เท่ากับ 0.21 ของสมการปรับ 7 ตารางที่ 3) และสามารถอธิบายการผันแปรของพฤติกรรมการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์โบราณที่อบรมแล้วของสตรีไทยบนพื้นที่สูงได้ร้อยละ 19 (R^2 เท่ากับ 0.19 ของสมการปรับ 7 ตารางที่ 4) ในขณะที่ตัวแปรชุดเดียวกันนี้สามารถอธิบายการผันแปรของพฤติกรรมดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงได้เพียงร้อยละ 10 (R^2 เท่ากับ 0.10 ของสมการปรับ 7 ตารางที่ 5) แสดงให้เห็นว่าแม้ว่าตัวแปรอิสระเหล่านี้จะเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมการฝากครรภ์และการทำคลอด แต่ตัวแปรเหล่านี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีกลุ่มตัวอย่างน้อยมาก สะท้อนให้เห็นว่า อาจยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีไทยบนพื้นที่สูงมากกว่าตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ ซึ่งอาจจะเป็นปัจจัยด้านวัฒนธรรม ความเชื่อเกี่ยวกับการปฏิบัติตนหลังคลอด รวมทั้งความรู้และความเข้าใจของสตรีไทยบนพื้นที่สูงเกี่ยวกับการดูแลหลังคลอดที่ถูกต้องตามเกณฑ์ แต่เนื่องจากไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยดังกล่าว จึงไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ในครั้งนี้ได้ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสนใจในการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมอนามัยแม่ของสตรีไทยบนพื้นที่สูง โดยเฉพาะพฤติกรรมดูแลหลังคลอดครบตามเกณฑ์ของสตรีดังกล่าว ควรมีการให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกแก่สตรีไทยบนพื้นที่สูง รวมทั้งวิธีการให้ความรู้ อาจจะต้องมุ่งเน้นในลักษณะบุคคลต่อบุคคลมากกว่าการให้สุขศึกษาแบบกลุ่ม และเป็นไปในลักษณะผสมผสาน โดยหลีกเลี่ยงการขัดต่อวัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน ทั้งนี้ เพื่อให้สตรีไทยบนพื้นที่สูงได้รับความรู้ และมีความเข้าใจ รวมทั้งมีการยอมรับวิทยาการแพทย์สมัยใหม่ และมีพฤติกรรมอนามัยแม่อย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ เพื่อพัฒนาสภาวะสุขภาพด้านอนามัยแม่และเด็กของประชากรไทยบนพื้นที่สูงต่อไป